ការវិភាគតុលាការគំរូកម្ពុជា

ដំណាក់កាលរឿងក្តីទាំង១០ដំណាក់កាល- ទិសដៅ-ស្តង់ដា- គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ

(ការពិភាក្សាថ្ងៃទី ៥-៨ វិច្ឆិកា ២០០៧ និងថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨)

រៀបចំដោយក្រុមការងារបច្ចេកទេសតុលាការគំរូកម្ពុជានិងបានអនុម័តដោយក្រុមការងារជាន់ខ្ពស់តុលាការគំរូកម្ពុជា

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០០៨

អំណត់បន្ថាញ

អំណាចតុលាការ ជាអំណាចមួយក្នុងបណ្តាអំណាចទាំងបីថែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

អំណាចតុលាការនេះ ជាអំណាចឯករាជ្យគ្របដណ្តប់ទៅលើរឿង ក្តីទាំងអស់ រួមទាំងរឿងក្តីរដ្ឋបាលផង។

អំណាចនេះត្រូវប្រគល់អោយតុលាការកំពូល និងសាលាជំនុំជំរះក្តីគ្រប់ផ្នែក និងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់។

តាមរចនាសម្ពន្ធ័សព្វថ្ងៃសាលាជំនុំជំរះក្តីគ្រប់ផ្នែកទាំងនៅទីក្រុងភ្នំពេញមាន តុលាការកំពូល និងសាលឧទ្ធរណ៍ ទាំងនៅតាមខេត្ត និងក្រុងនានានៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមាន សាលាដំបូង។ នៅអមសាលាជំនុំជំរះក្តីនីមួយៗ មានអង្គការអយ្យការ ហើយមានតែអង្គការនេះទេដែលមាន សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា។

សាលាជំនុំជំរះក្តី និងអង្គការអយ្យការស្ថិតនៅក្នុងបរិវេណតែមួយ។ ច្បាប់នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និងច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទ័ណ្ឌដែលចូលជាធរមានសព្វថ្ងៃបានបង្ហូរចេញមកនូវវិធានគ្រប់គ្រងដូចតទៅ :

I. ផ្នែកសាលាជំនុំជំរះក្តី

- ផ្នែករឿងរដ្ឋប្បវេណី

ស្មារតីច្បាប់ទាំងពីរនេះបានប្រគល់ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលទូទៅ ការគ្រប់គ្រងដំណើររឿងក្តីទាំង ១០ ដំណាក់កាលទៅប្រធាន សាលាជំរះក្តី ឬហៅថា ប្រធានតុលាការ។ ដោយឡែកអង្គការអយ្យការ ឬស្ថាប័នអយ្យការដែលនៅអមសាលាជំនុំជំរះក្តី មានភារៈកិច្ចតែនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជំរះ និងដំណាក់កាល សម្រេចសេចក្តី (Hearing of the case and the Decision of the Case) ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍អនីតិជន អសមត្ថជន និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ (Ordre Publique) ប៉ុណ្ណោះ។

- ផ្នែករឿងព្រហ្មទណ្ឌ

សាលាជំនុំជំរះក្តី ឬតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ គ្រប់គ្រងដំណើររឿងក្តីចាប់ពីដំណាក់កាល រៀបចំសំណុំរឿងចប់ បានន័យថា ក្រោយពីរៀបចំសំណុំរឿងចប់ អង្គការ អយ្យការ ឬចៅក្រមស៊ើបសួរធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ឬដីការសម្រេចប្តឹងទៅសាលាជំនុំជំរះក្តីអោយធ្វើការជំនុំជំរះ ។

នៅដំណាក់កាលជំនុំជំរះក្តី វត្តមានរបស់តំណាងអង្គការអយ្យការមានភាពចាំបាច់ បានន័យថាបើនៅពេលជំនុំជំរះនោះ ពុំមានវត្តមានតំណាងអង្គការ អយ្យការទេនោះការសំរេចសេចក្តីត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ។

II. ផ្នែកអង្គការអយ្យការដែលនៅអមសាលាជំនុំជំរះក្តី

អង្គការនេះគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលទូទៅដោយព្រះរាជអាជ្ញាមួយរូប ហើយមិនស្ថិតនៅក្រោមរដ្ឋបាលទូទៅ របស់ប្រធានសាលាជំនុំជំរះក្តី ឬប្រធានតុលាការ ឡើយ ប៉ុន្តែគ្រប់គ្រងដំណើររឿងក្តីផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌសុទ្ធសាធលើបីដំណាក់កាល ចាប់ពីដំណាក់កាលទី១ រហូតដល់ដំណាក់កាលទី៣ ដំណាក់កាលបន្តទៅទៀត តាមសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ឬដីការសំរេចត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅអោយ ប្រធានសាលាជំនុំជំរះក្តី ហើយត្រូវមានវត្តមានចាំបាច់ក្នុង ដំណាក់កាល ជំនុំជំរះរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ។

ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន បើពិនិត្យមើលទំនាក់ទំនងការងាររវាងអង្គការទាំងពីរនេះឃើញថា ដើម្បីឈានទៅកាន់ការ សម្រេចសេចក្តីរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗ វាទាមទារអោយមានវត្តមានអង្គការទាំងពីរ ។

ដូចនេះការធ្វើកំណែទម្រង់តុលាការមានន័យថា ធ្វើក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃអង្គការទាំងពីរ ។

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី១. ការទទួលប្រជាពលរដ្ឋ/រឿងក្តី

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	- តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែង ដែលប្រជាពលរដ្ឋ អាចប្រើប្រាស់បាន - តុលាការ មានដំណើរការប្រកបដោយតម្លាភាព - ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តីដោយឯករាជ្យ - ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងមន្ត្រីតុលា ការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ ដឹងគ្រប់គ្រាន់ - មន្ត្រីតុលាការ បម្រើការងារ ដោយគោរពក្រម សីលធម៌ - ដំណើរការតុលាការ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិន លំអៀង យុត្តិធម៌ និងប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ -តុលាការមានដំណើរការប្រកប	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	-តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាពដែលអាច ទទួលពាក្យបណ្តឹងប្រជាពលរដ្ឋបាន (ក្រម នីតិវិធីព្រហ្ម ទណ្ឌមាត្រា ៤ និងមាត្រា ៥) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចវាយ តម្លៃលើពាក្យបណ្តឹងរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ ថាតើពាក្យបណ្តឹង នោះត្រូវនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ (ក្រមនីតិវិធី រដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៧-២២) -តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹង របស់ប្រជាពលរដ្ឋអាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥0 និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែងរឿងក្តី ដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១0) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅ ក្រមត្រូវមានសេរីភាព ក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រមត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-

	ដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព		-តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការ ប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការ បណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញា ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុ សមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពី តុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញ តួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយ ត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និង បដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម (២០០២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមាន សមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
	-	**ស្តង់ដារទី ៦ :** តុលាការ ឯករាជ្យ	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** តុលាការឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី)	**សេចក្តីថ្លែងការជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ដោយ តុលាការ

				ឯករាជ្យ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវ បានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និង ការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈដោយមិនលំអៀង ការចាត់ ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវ គោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាម កំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុង សមាគម ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៩-១០-១៦)
ព្រហ្មទណ្ឌ	-	**ស្តង់ដាទី 3 :** ត្រូវបានយកទៅដាក់ជូនចៅក្រមភ្លាមៗ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ**	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)**

			- បុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ត្រូវបានបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញាភ្លាម ឬដោះលែងឱ្យ មានសេរីភាព ហើយអាចស្នើសុំឱ្យមានមេធាវី (មាត្រា ៩៨, មាត្រា ១០៣ និងមាត្រា ១០៤)	-ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ភ្លាម និងត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក និងមាត្រា ១៤-៣-គ) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ភ្លាម និងដោយ ផ្ទាល់ និងផលប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតរបស់កុមារ គឺជាមូលដ្ឋាននៃបញ្ហាក្នុងការសម្រេច ដោយគ្មានការ ពន្យាពេល ។ (មាត្រា ៤០-២-ខ-ii និងមាត្រា ៤០-២-ខ- iii)
		ស្តង់ដាទី5 : តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** -**បណ្តឹងអាជ្ញា អនុវត្តលើបុគ្គលគ្រប់រូប** ទាំងរូបវន្តបុគ្គល និង នីតិបុគ្គល ដោយឥត ប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌ សំបុរ ភេទ ភាសា ជំនឿ សាសនា និន្នាការនយោបាយ ដើម កំណើតជាតិ ឋានៈសង្គម ធនធាន ឬស្ថានភាពឯទៀតឡើយ (មាត្រា ៣) -**បុគ្គលគ្រប់រូប អាចប្រកាសថាខ្លួនជាជនរងគ្រោះ នៃបទល្មើស និងអាចដាក់ពាក្យ បណ្តឹងបាន** ។ ក្នុងករណីពាក្យបណ្តឹងចិតនៅដោយគ្មានចំឡើយ ឬត្រូវបានតំកល់ទុក ដោយឥត ចាត់ការ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ជនរងគ្រោះ អាចប្តឹងទៅអគ្គព្រះរាជ អាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ (មាត្រា ៦) -**សមត្ថកិច្ចដែនដីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា** គឺទៅតាមទីកន្លែងដែលមានការប្រព្រឹត្ត បទល្មើស , ទីលំនៅរបស់ជនសង្ស័យដែលថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស , និងទីកន្លែង ចាប់ខ្លួនជនដែលត្រូវបានសង្ស័យ បានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។ (មាត្រា ៣៩)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សិទ្ធិទទួលបាននូវដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធ ភាព (មាត្រា ៨) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -តុលាការមានយុត្តាធិការលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល ។ យុត្តាធិការត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់ ។ ចៅក្រម ព្រះរាជ អាជ្ញា និងមេធាវី ត្រូវមានជំនាញ និងចំណេះដឹង ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣)

			-ទំនាក់ទំនងសមត្ថកិច្ចតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ និងតុលាការរដ្ឋប្បវេណី : បណ្ដឹងរដ្ឋប្ប វេណី អាចធ្វើឡើងក្នុងពេលជាមួយ គ្នានឹងបណ្ដឹងអាជ្ញា នៅចំពោះមុខសាលាជំរះក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ។ បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ក៏អាចធ្វើផងដែរ នៅចំពោះមុខសាលាជំរះក្ដី រដ្ឋប្បវេណី ។ ក្នុងករណីនេះ បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចត្រូវព្យួរសិន ដរាបណាមិនទាន់ មានសេចក្ដីសម្រេចជាស្ថាពរមួយ ត្រូវបានប្រកាស លើបណ្ដឹងអាជ្ញា។ (មាត្រា ២២) **-របៀបប្ដឹងទៅតុលាការ :** ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ សាលាដំបូងត្រូវបានទទួលបណ្ដឹង ដោយ (១) ដីកាបញ្ជូនរបស់ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬសាលដីកាបញ្ជូនរបស់សភាស៊ើបសួរ, (២) ដីកាបញ្ជូនទៅតុលាការជំនុំជំរះដោយផ្ទាល់របស់ ព្រះរាជអាជ្ញា , និង(៣) កំណត់ ហេតុស្ដីពីការចូល បង្ហាញខ្លួនភ្លាមដោយធ្វើដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ (មាត្រា ២៩១-១)	
		ស្តង់ដារទី ៨ : ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះភាគីដោយស្មើភាពគ្នា	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ :** **-បណ្ដឹងអាជ្ញា អនុវត្តលើបុគ្គលគ្រប់រូប** ទាំងរូបវន្តបុគ្គល និងនីតិបុគ្គល ដោយឥត ប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌ សំបុរ ភេទ ភាសា ជំនឿ សាសនា និន្នាការនយោបាយ ដើម កំណើតជាតិ ឋានៈសង្គម ធនធាន ឬស្ថានភាពឯទៀតឡើយ (មាត្រា ៣)	**សេចក្ដីប្រកាសជាសាកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបាន ការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង

				គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើត ជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវអនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយមិន លំអៀង និងចៀសវាងនូវការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១៣-ក)

		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវ ធានាដល់សាធារណៈជន នូវតម្លាភាព និងការអាច ប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ :** -ជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹង ដោយតាំងខ្លួនជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ។ (មាត្រា ៥) **-បុគ្គលគ្រប់រូប អាចប្រកាសថាខ្លួនជាជនរងគ្រោះ នៃបទល្មើស និងអាចដាក់ពាក្យ បណ្តឹងបាន** ។ ក្នុងករណីពាក្យបណ្តឹងឋិតនៅដោយគ្មានចំឡើយ ឬត្រូវបានតំកល់ទុក ដោយឥតចាត់ការ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ជនរងគ្រោះ អាចប្តឹង ទៅអគ្គព្រះរាជ អាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ។ (មាត្រា ៦) **-កំណត់ហេតុរបស់នគរបាលយុត្តិធមិ :** នៅពេលធ្វើកំណត់ហេតុ មន្ត្រីនគរបាលអាច ស្នើសុំរកអ្នកបកប្រែភាសាម្នាក់ ។ នៅលើទំព័រនីមួយៗនៃកំណត់ហេតុ ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិ និងដោយអ្នកប្តឹង ។ (មាត្រា ៧២)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធមិ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័តិមាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី :** -ការចាត់ចែងបណ្តឹងខុសសមត្ថកិច្ចសាលាជំរះក្តី (មាត្រា ១៨) : តុលាការត្រូវមាន សមត្ថភាពផ្តល់ព័តិមានឱ្យភាគីដាក់ពាក្យបណ្តឹងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ តាមសមត្ថកិច្ច ។ -ការផ្ទេរដើម្បីចៀសវាងការយឺតយ៉ាវក្នុងករណីខុសសមត្ថកិច្ច (មាត្រា ១៩) : តុលា ការត្រូវមានប្រព័ន្ធ ដើម្បីជួយសម្រួលក្នុងការផ្ទេរសមត្ថកិច្ច ។ **-ដីកាសម្រេចរក្សាការពារ :** រឿងក្តីនៃដីកាសម្រេចរក្សា	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធភាព (មាត្រា ៨) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -សិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងទទួលបានការពារ ដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ផលប្រយោជន៏ពិសេសចំពោះយុវវ័យត្រូវបានការពារ និងសិទ្ធិទទួល បាននូវ

			ការពារ ត្រូវថិតនៅក្រោម សមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើអង្គសេចក្តី ឬសាលាដំបូង ដែលមាន សមត្ថកិច្ចលើទីកន្លែង ដែលវត្ថុ ដែលនឹងត្រូវបានរឹបអូសជា បណ្តោះអាសន្ន ឬវត្ថុដែល ជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទដែលថិតនៅ ។ (មាត្រា ៥៤០) **-ពាក្យសុំឱ្យចេញដីកាសម្រេចដាស់តឿន :** ពាក្យសុំឱ្យចេញ ដីកាសម្រេចដាស់តឿន ចំពោះកូនបំណុល ត្រូវធ្វើនៅ សាលាដំបូង ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើតំបន់ដែលបុគ្គល ថិតនៅ ។ (មាត្រា ៣២០)	អ្នកបកប្រែដោយឥតគិតថ្លៃ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ (១៩៨៥)** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ យុត្តាធិការ ត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់ ។ ចៅក្រមត្រូវ តែមានជំនាញ និងមានចំណេះដឹង ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣)
		ស្តង់ដាទី៩ : ត្រូវបានគេ យកចិត្តទុកដាក់ដោយ ស្មើភាព	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ :** -សិទ្ធិរបស់បុគ្គលត្រូវបានការពារ ដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះ មុខច្បាប់ (មាត្រា ៣១) **ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី :** -ជនគ្រប់រូបត្រូវបានធានានូវសិទ្ធិពឹងពាក់តុលាការ ចំពោះ វិវាទរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា២) -សិទ្ធិទទួលបាននូវអ្នកបកប្រែ ។ នៅក្នុងតុលាការត្រូវ ប្រើ ភាសាខ្មែរ (មាត្រា ៥) -ការលុបចោលនូវប្រាតិភោគ ដោយតុលាការ ដោយមូល ហេតុនៃការរលត់នៃប្រាតិ ភោគ (មាត្រា ៧៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវ បាន ការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មាន ការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវ បានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើស អើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម

				កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមាន អ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១)
		ស្តង់ដាទី11 : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណៈជននូវ តម្លាភាព និងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី :** -សិទ្ធិទទួលបាននូវការដោះស្រាយវិវាទរដ្ឋប្បវេណី តាមផ្លូវតុលាការ ត្រូវបានធានា (មាត្រា ២) -សិទ្ធិទាមទារឱ្យសាកសួរ នៅចំពោះមុខ : តុលាការត្រូវគោរព គោលការណ៍ ចំពោះមុខ។ (មាត្រា ៣) -តុលាការត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឱ្យមានភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស។ (មាត្រា ៤) -សិទ្ធិទទួលបានអ្នកបកប្រែ (មាត្រា ៥)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០)
រដ្ឋបាល			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
ពាណិជ្ជកម្ម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
សង្គម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី២៖ ការចុះបញ្ជីពាក្យបណ្តឹង/ការទាមទារ

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	- តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយតម្លាភាព - មន្ត្រីតុលាការត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ - តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	-តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចវាយតម្លៃលើពាក្យបណ្តឹងរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ ថាតើពាក្យបណ្តឹងនោះ ត្រូវនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៧-២២) -តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹងរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ អាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥0 និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែងរឿងក្តីដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី) -តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅ ក្រមត្រូវមានសេរីភាព ក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រម

			: ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៩៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែល ខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម (២00២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមាន សមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
	-	**ស្តង់ដារទី ៨ :** ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះភាតីដោយស្មើភាពគ្នា	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ :** -សិទ្ធិរបស់បុគ្គលត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខ ច្បាប់ (មាត្រា ៣១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ**

				(១៩៦៦) -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការ ពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១, មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១, មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធី ក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១, មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវអនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយមិន លំអៀង និង

				ចៀសវាងនូវការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១៣-ក)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណៈជននូវតម្លាភាព និងការអាចប្រើប្រាស់បាន	**គោលការណ៍នៃភាពសុចរិត :** បុគ្គលសុចរិត គឺជាបុគ្គលដែលទៀងត្រង់ និងមិនប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ ។ (មាត្រា ១៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែល អាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ:** **-បញ្ជីនៃពាក្យបណ្តឹង :** នៅតាមតុលាការជាន់ដំបូងនីមួយៗ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានបញ្ជី អយ្យការមួយ សម្រាប់ចុះបណ្តឹងដែលប្តឹងដោយ ផ្ទាល់ដល់ព្រះ រាជអាជ្ញា ឬបញ្ជូនមកដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ (មាត្រា ៥០) **-បញ្ជីបណ្តឹង :** នៅគ្រប់អង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវមានបញ្ជីបណ្តឹងមួយ នៅគ្រប់ពេលដែលមានការដាក់បណ្តឹង មន្ត្រីនគរបាល ត្រូវចុះបញ្ជីនូវនិទ្ទេសដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះ។ (មាត្រា ៧៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សិទ្ធិទទួលបាននូវដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធ ភាព (មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ១៤-១ និងមាត្រា ២៦) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ (១៩៨៥)** -តុលាការមានយុត្តាធិការលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣)
		ស្តង់ដាទី៩: ត្រូវបាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ:**	

		គេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើភាព	**-បញ្ជីនៃពាក្យបណ្តឹង :** នៅតាមតុលាការជាន់ដំបូងនីមួយៗ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានបញ្ជី អយ្យការមួយ សម្រាប់ចុះបណ្តឹងដែល ប្តឹងដោយ ផ្ទាល់ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬបញ្ជូនមកដោយមន្ត្រី នគរបាលយុត្តិធម៌ ។ (មាត្រា ៥០) **-បញ្ជីបណ្តឹង :** នៅគ្រប់អង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវមានបញ្ជីបណ្តឹងមួយ នៅគ្រប់ពេលដែលមានការដាក់បណ្តឹង មន្ត្រីនគរបាល ត្រូវចុះបញ្ជីនូវនិទ្ទេសដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះ ។ (មាត្រា ៧៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទ ប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើស

				អើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវអនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយមិន លំអៀង និងចៀសវាងនូវការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១៣-ក)
		ស្តង់ដាទី11 : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណៈជននូវ តម្លាភាព និងការអាចប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ :** -**ការដាក់បណ្តឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនាដោយជនរងគ្រោះ :** ជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងដោយតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ។ (មាត្រា ៥) -**ការដាក់ពាក្យប្តឹងទាមទារដោយជនរងគ្រោះ :** បុគ្គលគ្រប់រូបដែលប្រកាសថា ខ្លួនជាអ្នករងគ្រោះនៃបទល្មើសអាចដាក់ពាក្យប្តឹងបាន។ ក្នុងករណីគ្មានចម្លើយ ឬតំកល់ទុកឥតចាត់ការដោយព្រះរាជអាជ្ញា ជនរងគ្រោះអាចប្តឹងទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍។ (មាត្រា ៦) -**បញ្ជីនៃពាក្យបណ្តឹង :** នៅតាមតុលាការជាន់ដំបូងនីមួយៗ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានបញ្ជី អយ្យការមួយ សម្រាប់ចុះបណ្តឹងដែលប្តឹងដោយផ្ទាល់ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬបញ្ជូនមកដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ (មាត្រា ៥០-១) -**បញ្ជីនៃពាក្យបណ្តឹង** ត្រូវកាន់កាប់ដោយលេខាធិការរបស់	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅចំពោះតុលាការ រួមមានសិទ្ធិស្មើគ្នានៅចំពោះមុខតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន តាមរយៈភាសា ដែលអាចយល់បានភ្លាម។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			អយ្យការ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ បញ្ជីអាចត្រូវបានបើកមើល ដោយអាជ្ញាធរតុលាការទាំងអស់ ជាអាទិ៍ គឺអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍។ (មាត្រា ៥០-៣) **-កំណត់ហេតុរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ :** គ្រប់បណ្តឹងដែលទទួលបានដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ តម្រូវឱ្យធ្វើកំណត់ហេតុ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចស្នើឱ្យមានអ្នកបកប្រែបាន។ ទំព័រនីមួយៗនៃកំណត់ហេតុនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ និងអ្នកប្តឹង។ ការឆូតការថែម និងការយោង ត្រូវមានបញ្ជាក់ដោយហត្ថលេខារបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ និងអ្នកប្តឹងនូវរាល់ទំព័រ។ (មាត្រា ៧២) **-បញ្ជីបណ្តឹង :** នៅគ្រប់អង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវមានបញ្ជីបណ្តឹងមួយ នៅគ្រប់ពេលដែលមានការដាក់បណ្តឹង មន្ត្រីនគរបាល ត្រូវចុះបញ្ជីនូវនិទ្ទេសដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះ។ (មាត្រា ៧៣)	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី ៤ :** ទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីនៅក្នុងរយៈមួយដ៏សមស្រប	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ។ (មាត្រា ២៦)	**អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ផលប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតរបស់កុមារ គឺជាមូលដ្ឋាននៃការ សម្រេចបញ្ហា ដោយគ្មានភាពលំអៀង។ (មាត្រា ៤០-២-ខ-ii និងមាត្រា ៤០-២-ខ-iii)
		ស្តង់ដាទី5 : តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តី ប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ។ (មាត្រា ២៦) -ការដាក់ពាក្យនៃរឿងក្តីដែលមានចំនួនទឹកប្រាក់តិច អាចធ្វើ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធភាព (មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)**

			ដោយ ផ្ទាល់មាត់ នៅចំពោះក្រឡាបញ្ជី។ ក្រឡាបញ្ជីត្រូវកត់ត្រានូវសេចក្តីថ្លែងការរបស់ដើមចោទក្នុងកំណត់ហេតុ។ ក្នុងករណីនេះ កំណត់ហេតុនោះ ត្រូវចាត់ទុកថា ជាពាក្យបណ្តឹង។ (មាត្រា ២២៥) -ពាក្យសុំឱ្យចេញដីកាសម្រេចដាស់តឿន ត្រូវធ្វើដូចគ្នានឹងបទបញ្ញត្តិស្តីពីបណ្តឹង។ (មាត្រា ៣២១) -តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងរឿងក្តីនៃដីកាសម្រេចរក្សាការពារ ត្រូវឋិតនៅក្រោម សមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើអង្គសេចក្តី ឬសាលាដំបូង ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើទីកន្លែង ដែលវត្ថុដែលនឹងត្រូវបានរឹបអូសជាបណ្តោះអាសន្ន ឬវត្ថុដែល ជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទដែលឋិតនៅ។ (មាត្រា ៥៤០)	-ភាពស្មើគ្នានៅចំពោះមុខច្បាប់ និងទទួលបានការពារ ស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានរើសអើង។ (មាត្រា ១៤-១ និង មាត្រា ២៦) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពី ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ (១៩៨៥)** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល។ (កថាខ័ណ្ឌទី ៣)
		ស្តង់ដាទី៥: ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ ដោយស្មើភាព	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជំរះក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ២) -សិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងការស្នើសុំអ្នកបកប្រែ ក្នុងករណីមិនចេះភាសាខ្មែរ (មាត្រា ៥) **-ការលុបចោលនូវប្រាតិភោគ :** តុលាការត្រូវចេញដីកាសម្រេចលុបចោលនូវប្រាតិភោគ ប្រសិនបើអ្នកដែលបានដាក់ប្រាតិភោគ បានបញ្ជាក់នូវការរលត់នៃហេតុដែលត្រូវដាក់ប្រាតិភោគ។ (មាត្រា ៧៣-២)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌**

				(១៩៦៦) -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការ រើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និង មាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវអនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយមិនលំអៀង និងចៀសវាងនូវការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១៣-ក)
		ស្តង់ដាទី11 : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណៈជន នូវតម្លាភាព	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជំរះក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ២) -សវនាការចំពោះមុខភាគី : តុលាការត្រូវគោរពគោលការណ៍	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)**

		និងការអាចប្រើប្រាស់បាន	ចំពោះមុខ។ (មាត្រា ៣) -តុលាការត្រូវធានាឱ្យបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រព្រឹត្តទៅដោយមានភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស។ (មាត្រា ៤) -សិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងការស្នើសុំអ្នកបកប្រែ ក្នុងករណីមិនចេះភាសាខ្មែរ (មាត្រា ៥) -ការជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹង : ការជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹង ត្រូវធ្វើឡើងដោយលិខិតបញ្ជាក់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបញ្ជាក់អំពីមូលហេតុក្នុងការជូនដំណឹង និងអំពីដំណើរការនៃបណ្ដឹងនោះទៅតុលាការ។ តុលាការត្រូវបញ្ជូនលិខិតនោះទៅអ្នកដែលត្រូវទទួលដំណឹង និងភាគីម្ខាងទៀតនៃបណ្ដឹង។ (មាត្រា ៥០-៣) -អត្ថន័យ និងប្រភេទនៃប្រាក់ប្រដាប់ក្ដី : ភាគីតម្រូវឱ្យបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីតុលាការ រួមមានពន្ធដាក់ពាក្យសុំប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីតុលាការក្រៅពីពន្ធ និងប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីភាគី។ (មាត្រា ៥៩ ដល់មាត្រា ៦៣) -ដីកាសម្រេចឱ្យដាក់ប្រាតិភោគ : តុលាការបង្គាប់ឱ្យដើមចោទដាក់ប្រាតិភោគលើប្រាក់ប្រដាប់ក្ដី តាមពាក្យសុំរបស់ចុងចម្លើយដោយដីកាសម្រេច ប្រសិនបើដើមចោទគ្មានលំនៅដ្ឋាន ទីស្នាក់ការឬទីកន្លែងអាជីវកម្មនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ (មាត្រា ៦៧) -ការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ : ការរឹបអូសទ្រព្យអាចធ្វើបានចំពោះរូបទ្រព្យ ឬអរូបទ្រព្យទាំងអស់ ដែលធ្លាក់លើកូនបំណុលនៃការអនុវត្ត។ (មាត្រា ៣៧៩) **ក្រមសីលធម៌ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** -ចៅក្រមបំពេញកិច្ចការតុលាការផង និងកិច្ចការរដ្ឋបាលផង។	-ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែល អាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			ចៅក្រមត្រូវត្រួតពិនិត្យការងារដែលបំពេញដោយបុគ្គលិកតុលាការ ឬអយ្យការ -**តុលាការត្រូវធានាថា ការចុះបញ្ជីធ្វើឡើងដោយតម្លាភាព**។ (មាត្រា ៣២)	
រដ្ឋបាល			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
ពាណិជ្ជកម្ម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
សង្គម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

<u>ដំណាក់កាលទី៣~ ការពិនិត្យការទាមទារ/ការអនុវត្តបណ្តឹងអាជ្ញា(បណ្តឹងអាជ្ញា)</u>

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដារ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	- តុលាការ មានដំណើរការប្រកប ដោយ តម្លាភាព - ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ -មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ - មន្ត្រីតុលាការ បម្រើការងារ ដោយគោរពក្រមសីលធម៌ - ដំណើរការតុលាការ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិនលំអៀង យុត្តិធម៌ និងប្រកបដោយ វិជ្ជាជីវៈ -តុលាការមានដំណើរការប្រកប ដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព	**ស្តង់ដារទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	-តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹង របស់ប្រជាពលរដ្ឋអាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥0 និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែងរឿងក្តី ដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី) -តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេចត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅ ក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-

			និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និងការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវាសមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវវាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្កាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម** (២០០២) -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមានសមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** តុលាការឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី) **ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធមិ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ**

			ឯករាជភាព។ (ជំពូក២: មាត្រា ២-៦)	**(១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបានមានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និងការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវគោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍អនាគតិ។ (ជំពូក៣: មាត្រា ៧-១៥)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពី ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ (១៩៨៥)** - តុលាការត្រូវសំរេចរឿងរ៉ាវផ្សេងៗដោយមិនលំអៀង ផ្អែកតាមមូលដ្ឋានជាក់ស្តែងនិងច្បាប់។(ឯករាជភាពតុលាការ-ចំណុចលេខ ២)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី1:** វិធានការចាប់បង្ខំក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវមានការយល់ព្រមពី តុលាការ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** **-បញ្ជីនៃពាក្យប្តឹង**ត្រូវកាន់កាប់ដោយលេខាធិការរបស់អយ្យការ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។ បញ្ជីអាចត្រូវបានបើកមើលដោយអាជ្ញាធរតុលាការទាំងអស់ជាអាទិ៍ គឺអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ។(មាត្រា ៥០-៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាត។ (មាត្រា ៩) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)**

			- **ការឆែកឆេរ:** មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិអាចធ្វើការឆែកឆេរ បាន ។ ក្នុងករណីនេះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិត្រូវទទួល ជាបឋមនូវការអនុញ្ញាតពីព្រះរាជអាជ្ញា ទោះបីជា ការ អនុញ្ញាតដោយផ្ទាល់មាត់ក៏ដោយ ។(មាត្រា ៩១) - **ការឃាត់ខ្លួនដោយ** មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធមិត្រូវមានការ យល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរឱ្យធ្វើការឃាត់ខ្លួនពីព្រះរាជ អាជ្ញា ។(មាត្រា ៩៦)	- ត្រូវបានជូនដំណឹងភ្លាមអំពីការចោទប្រកាន់ និងត្រូវនាំខ្លួន ភ្លាមមកឱ្យចៅក្រម ។ ត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានទោស ។ មាន សមត្ថភាពក្នុងការពិនិត្យសាក្សី ។ សេរីភាពរួចផុត ពីការ ធ្វើទារុណកម្ម ។ (មាត្រា ៧ មាត្រា ៩ មាត្រា ១៤-២ មាត្រា ១៤-៣-ង មាត្រា ១៥)
		ស្តង់ដាទី 3 : ត្រូវបានយក ទៅដាក់ជូនចៅក្រមភ្លាមៗ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** - **ការបើកការស៊ើបសួរៈក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ** ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែបើកការស៊ើបសួរ ។ ការស៊ើបសួរត្រូវបាន បើក តាមដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលត្រូវប្ដឹងទៅចៅក្រម ស៊ើបសួរ ។ (មាត្រា ៤៤) - **ការចោទប្រកាន់ក្នុងករណីបទមជ្ឈិមៈ**ក្នុងករណីបទមជ្ឈិម ព្រះរាជអាជ្ញាអាចបើកការស៊ើបសួរ ។ (មាត្រា ៤៥) - **ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់** គឺជាបញ្ជាឱ្យជន ជាប់ចោទចូលទៅបង្ហាញខ្លួននៅមុខតុលាការជាន់ដំបូង ។ (មាត្រា ៤៦) - **ការបង្ហាញខ្លួនភ្លាមៈ** ព្រះរាជអាជ្ញាអាចបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន ជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម នៅមុខតុលាការជាន់ដំបូង ។(មាត្រា ៤៧) - **ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ក្នុងករណីបទលហុះ**	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ភ្លាម និងត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក និងមាត្រា ១៤-៣-គ) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ភ្លាម និងដោយ ផ្ទាល់ និងផលប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតរបស់កុមារ គឺជាមូលដ្ឋាននៃ បញ្ហាក្នុងការសម្រេច ដោយគ្មានការ ពន្យាពេល ។ (មាត្រា ៤០-២-ខ-ii និងមាត្រា ៤០-២-ខ- iii)

			ប្រសិនបើរឿងនោះជាបទលហុ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវកោះជន ជាប់ចោទឱ្យចូលខ្លួនទៅមុខតុលាការជំនុំជម្រះដោយផ្ទា ល់ ។(មាត្រា ៤៩) **ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការ ប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា (មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	
	-	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ: ការអនុវត្តបណ្តឹ អាជ្ញា** (មាត្រា ៤0ដល់ មាត្រា ៥0) -ព្រះរាជអាជ្ញាថ្លឹងថ្លែងអំពីចំណាត់ការលើពាក្យប្តឹង និង ពាក្យបរិហារដែលខ្លួនបានទទួលដោយផ្ទាល់ ឬដែល មន្ត្រី នគរបាល យុត្តិធមិបញ្ជូនមក ។ - ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ឬធ្វើការចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ។មុននឹងសម្រេច ព្រះរាជអាជ្ញាបើកការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬបង្គាប់ឱ្យធ្វើការ ស្រាវជ្រាវបន្ថែម ។ - ក្នុងករណីមានបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរព្រះរាជអាជ្ញារាយការណ៍ ជូនអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវ រាយការណ៍	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធមិ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ១៤-១ , និងមាត្រា ២៦) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពី ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ (១៩៨៥)** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។

			បន្តជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។	នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រមត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី ១១ : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ** **-បញ្ជីនៃពាក្យបណ្តឹង :** នៅតាមតុលាការជាន់ដំបូងនីមួយៗត្រូវបង្កើតឱ្យមានបញ្ជី អយ្យការមួយ សម្រាប់ចុះបណ្តឹងដែលប្តឹងដោយផ្ទាល់ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬបញ្ជូនមកដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ។ (មាត្រា ៥០) - ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ ។ (មាត្រា ៥១) - ការបែងចែកសំណុំរឿងដោយប្រធានតុលាការកាលណាមាន ចៅក្រមស៊ើបសួរច្រើនរូបនៅក្នុងតុលាការមួយ ។	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			(មាត្រា ៥២) - **ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួនៈ** ក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបានកន្លងផុតទៅ តាំងពីពេលផ្តើម នៃការ ឃាត់ខ្លួនមកនោះ បុគ្គល ដែលឃាត់ខ្លួនអាចសុំសន្ទនា ជាមួយមេធាវី ឬជាមួយជនណាម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស កុំឱ្យតែជននេះ មានការ ទាក់ទិន នៅ ក្នុងរឿងជាមួយ ។ ជននេះត្រូវបាន ទទួលដំណឹងពីការស្នើសុំជ្រើសរើសនេះ តាម គ្រប់ មធ្យោបាយ និងជាបន្ទាន់ ។ (មាត្រា ៩៨) - **ការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីៈ** ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចត្រូវបានគេស្តាប់ចម្លើយតែនៅចំពោះមុខមេធាវីរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ១៥០)	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី4:** ទទួលបាននូវការ កាត់សេចក្តីនៅក្នុងរយៈមួយដ៏សម ស្រប	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ ។ (មាត្រា ២៦) **ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា (មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	**អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** - ផលប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតរបស់កុមារ គឺជាមូលដ្ឋាន នៃបញ្ហាក្នុងការសម្រេច ដោយគ្មានការ ពន្យាពេល ។ (មាត្រា ៤០-២-ខ-ii និងមាត្រា ៤០-២-ខ- iii)

		ស្តង់ដាទី 5 : តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ ។ (មាត្រា ២៦) - **ការពិនិត្យពាក្យបណ្តឹង:** តុលាការត្រូវកំណត់ អំឡុងពេលសមរម្យ និង បង្គាប់ឱ្យកែតម្រូវចំណុចខ្វះ ចំពោះពាក្យបណ្តឹងនោះ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ។ (មាត្រា ៨៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ១៤-១ , និងមាត្រា ២៦) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពី ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ (១៩៨៥)** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅ ក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រមត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)
		ស្តង់ដាទី11 : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី :** -សិទ្ធិទទួលបាននូវការដោះស្រាយវិវាទរដ្ឋប្បវេណី តាមផ្លូវតុលាការ ត្រូវបានធានា (មាត្រា ២) -សិទ្ធិទាមទារឱ្យសាកសួរ នៅចំពោះមុខ : តុលាការត្រូវគោរព គោលការណ៍ ចំពោះមុខ ។ (មាត្រា ៣) -តុលាការត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យមានភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ។ (មាត្រា ៤)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្តីប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងតុលាការ ។ (មាត្រា ២៦)	
រដ្ឋបាល			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
ពាណិជ្ជកម្ម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
សង្គម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្តារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី៤_ ការរៀបចំរឿងក្តី /(ការស៊ើបអង្កេតរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ)

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់និង បទបញ្ញត្តិ ជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពលរដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយតម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ - មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈនិងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ -មន្ត្រីតុលាការ បម្រើការងារដោយគោរពក្រមសីលធម៌ - ដំណើរការតុលាការ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិនលំអៀងយុត្តិធម៌និងប្រកបដោយ វិជ្ជាជីវៈ	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	-តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាពដែលអាចទទួលពាក្យបណ្តឹងប្រជាពលរដ្ឋបាន (ក្រម នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមាត្រា ៤ និងមាត្រា ៥) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចវាយតម្លៃលើពាក្យបណ្តឹងរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ ថាតើពាក្យបណ្តឹងនោះត្រូវនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៧-២២) -តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋអាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥០ និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) -តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែងរឿងក្តី ដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ :	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌។ ចៅ ក្រមត្រូវមានសេរីភាព ក្នុងការបង្កើតសមាគម។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រមត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

	-គូវិវាទមានតំណាងដែលមានប្រសិទ្ធភាព -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាពនិងប្រសិទ្ធិភាព		ការសម្រេចសេចក្តី) -តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធម៌ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	**គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុ សមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែល ខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម** (២០០២) -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមាន សមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)

		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** តុលាការឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី) **ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាលអ៊ុនតាក់** - តុលាការឯករាជ្យ(មាត្រា ១-១) **ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៏ឯករាជភាព។(ជំពូក២: មាត្រា ២-៦)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធមិ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការឯករាជ។(មាត្រា ១០) **គោលការណ៏ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវ បានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និង ការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវ គោលការណ៏សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ។(កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥-៧-៨-១០-១២-១៥) **គោលការណ៏ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩0)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាម កំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុង សមាគម។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញានិងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្ម ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារ ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់។(កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៩-១០-១៦)

		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** តុលាការឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី) **ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាលអ៊ុនតាក់** - ចៅក្រុមត្រូវសំរេចសេចក្តីដោយមិនលំអៀង ផ្អែកលើ អង្គ ហេតុនិងអង្គច្បាប់(មាត្រា ១) **ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍ អនាគតិ ។ (ជំពូក៣: មាត្រា ៧-១៧)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅ ក្រមត្រូវមាន សេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការបណ្តុះ បណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញាត្រូវបំពេញ តួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័ន អយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿង ព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័ន អយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី1 :** វិធានការចាប់ បង្ខំក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** **ការឃាត់ខ្លួន (មាត្រា ៩៦)**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** - ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន

		ត្រូវមានការយល់ព្រមពី តុលាការ	- ការឃាត់ខ្លួនមានថិរវេលា ៤៨ (សែសិបប្រាំបី) ម៉ោង **ការឃាត់ខ្លួនដោយ** មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវមានការយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរឱ្យធ្វើការឃាត់ខ្លួនពីព្រះរាជអាជ្ញា ។ - ការពន្យារពេលឃាត់ខ្លួនត្រូវសុំទៅព្រះរាជអាជ្ញា។ ការពន្យារនេះមិនអាចឱ្យលើសពី ២៤ (ម្ភៃបួន) ម៉ោងឡើយ ដោយមិនគិតពីថិរវេលាចាំបាច់ក្នុងការដឹកជញ្ជូន ។ ការពន្យារមិនអាចត្រូវយល់ព្រមបានទេ ប្រសិនបើបុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួននោះ ជាអនីតិជន។ - ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំដល់ ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ ខ្លួន ហួសរយៈពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈពេល ៤៨ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំដល់ ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈពេល ២៤ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ ។ - អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ពុំអាចត្រូវគេ	ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ។ (មាត្រា ៩) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** - ត្រូវបានជូនដំណឹងភ្លាមអំពីការចោទប្រកាន់ និងត្រូវនាំខ្លួន ភ្លាមមក ឱ្យចៅក្រម។ ត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានទោស។ មាន សមត្ថភាពក្នុងការពិនិត្យសាក្សី។ សេរីភាពរួចផុត ពីការ ធ្វើទារុណកម្ម។ (មាត្រា ៧ មាត្រា ៩ មាត្រា ១៤-២ មាត្រា ១៤-៣-ង មាត្រា ១៥)

			ឃាត់ខ្លួនបានឡើយ ។ **វិធានអនុវត្តចំពោះការឆែកឆេរ(មាត្រា ១៥៩)** -ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវឆែកឆេរនៅចំពោះមុខអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬបើគ្មានអ្នកកាន់កាប់ទេត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខសាក្សី ២ (ពីរ) នាក់ ដែលខ្លួនចាត់តាំង ។ -ការឆែកឆេរនៅក្នុងការិយាល័យមេធាវី ត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខប្រធានគណៈមេធាវី ឬប្រតិភូរបស់ប្រធានគណៈមេធាវីនោះ ។ -ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចផ្ដើមឆែកឆេរមុនម៉ោង ៦ (ប្រាំមួយ) ព្រឹក និងក្រោយម៉ោង ១៨(ដប់ប្រាំបី) ល្ងាច។ **ការបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង (មាត្រា ១៦០)** - ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចចាប់យកវត្ថុតាង ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវតែបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង ។ - កំណត់ហេតុស្ដីពីការចាប់នេះ ត្រូវមានចុះហត្ថលេខារបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ និងក្រឡាបញ្ជី រួមជាមួយ អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬសាក្សី ២ (ពីរ) នាក់ ។ - ការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យក ឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ។ ប៉ុន្តែ វត្ថុដែលមានគ្រោះថ្នាក់ដល់បុគ្គល ឬទ្រព្យសម្បត្តិដូចជាអាវុធ ឬជាតិផ្ទុះព្រមទាំងវត្ថុដែលការកាន់កាប់មិនស្របច្បាប់ មិនអាចត្រូវប្រគល់សងទៅឱ្យសាមីខ្លួនបានទេ ។ វត្ថុទាំងនេះត្រូវរឹបអូសជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ ។ (មាត្រា ១៦១)	

			- **ដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន:** តុលាការមានសមត្ថភាពចាំបាច់ដើម្បីចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួនដែលមានគុណភាពខ្ពស់, ទាន់ពេលវេលា, និងឆាប់រហ័សទៅឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័ត្រឹមត្រូវ មុនសវនា ការ ។ (មាត្រា ១៨៩ ដល់ មាត្រា ១៩៤) - **ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន:** តុលាការមានសមត្ថភាពចាំបាច់ដើម្បីចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួនដែលមានគុណភាពខ្ពស់, ទាន់ពេលវេលា, និងឆាប់រហស័ទៅឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័ត្រឹមត្រូវមុនសវនា ការ ។ (មាត្រា ១៩៥ ដល់ មាត្រា ២០២) - **ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន:** តុលាការមានសមត្ថភាពចាំបាច់ដើម្បីចេញដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ដែលមានគុណភាពខ្ពស់, ទាន់ពេលវេលា, និងឆាប់រហស័ទៅឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័ត្រឹមត្រូវមុនសវនាការ ព្រមទាំងផ្ដល់ពត័មានដល់ជនត្រូវចោទនិងមេធាវីរបស់គាត់ ។ (មាត្រា ២០៣ ដល់ មាត្រា២១៨) - **ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន:** តុលាការមានសមត្ថភាពចាំបាច់ដើម្បីចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនដែលមានគុណភាពខ្ពស់, ទាន់ពេលវេលា, និងឆាប់រហស័ទៅឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័ត្រឹមត្រូវមុនសវនាការ ។ (មាត្រា ២១៩ ដល់ មាត្រា ២២២) - **ការត្រួតពិនិត្យតាមតុលាការ:** តុលាការមានសមត្ថភាព	

			ចាំបាច់ ដើម្បីចេញដីកាដាក់ជនត្រូវចោទឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការដែលមានគុណភាពខ្ពស់, ទាន់ពេលវេលា, និងឆាប់រហ័សទៅឱ្យអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័ត្រឹមត្រូវ មុនសវនាការ ។ (មាត្រា ២២៣ ដល់ មាត្រា ២៣០)	
		ស្តង់ដាទី2: មានឱកាស ស្មើៗគ្នាក្នុងការការពារខ្លួន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** **ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន:** ក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបានកន្លងផុតទៅ តាំងពីពេលផ្តើម នៃការឃាត់ខ្លួន មកនោះ បុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួនអាចសុំ សន្ទនាជាមួយមេធាវី ឬជាមួយជនណា ម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស កុំឱ្យតែជននេះមានការ ទាក់ទិន នៅ ក្នុងរឿងជាមួយ ។ ជននេះត្រូវបាន ទទួលដំណឹងពីការស្នើសុំជ្រើសរើសនេះ តាមគ្រប់ មធ្យោបាយ និងជាបន្ទាន់ ។ (មាត្រា ៩៨) -**ការជូនដំណឹងអំពីការចោទប្រកាន់:** ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវជូនដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទអំពីសិទ្ធិរបស់គាត់ ដូចជាសិទ្ធិក្នុងការឆ្លើយ សិទ្ធិក្នុងការមិនឆ្លើយ សិទ្ធិមានមេធាវី និង សិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ១៤៣ ដល់ មាត្រា ១៤៤) - **ការសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ:** ជនត្រូវចោទត្រូវបានសួរចម្លើយតែនៅចំពោះមុខមេធាវីរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវអញ្ជើញមេធាវីយ៉ាងហោចណស់ក៏ ៥ ថ្ងៃមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការសួរចម្លើយ ។ (មាត្រា ១៤៥-	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ ។ (មាត្រា ៩) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ ,)

			មាត្រា ១៤៩)
			- **ការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី:** ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវអញ្ជើញមេធាវីយ៉ាងហោចណាស់ក៏ ៥ ថ្ងៃមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការស្តាប់ចម្លើយ ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវអមដោយមេធាវី ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវ បានស្តាប់ចម្លើយតែនៅចំពោះមុខមេធាវីរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា១៥០-មាត្រា ១៥២)
			- **ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី:** ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចស្តាប់ចម្លើយ បុគ្គលគ្រប់រូបដែលចម្លើយនោះអាចមានប្រយោជន៍នៅក្នុងការសំដែងឱ្យឃើញការពិត ។ (មាត្រា ១៥៣-មាត្រា ១៥៨)
			- កោសលវិច័យ (មាត្រា ១៦២-មាត្រា ១៧៧)
			  - ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចបង្គាប់ឱ្យធ្វើកោសលវិច័យដោយឯកឯង ឬតាមពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា របស់ជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ (មាត្រា ១៦២)
			  - ជនត្រូវចោទអាចសុំឱ្យអ្នកជំនាញស្តាប់ចម្លើយរបស់ខ្លួននៅចំពោះមុខមេធាវី ។ (មាត្រា ១៦៧)
			- **ការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃកោសលវិច័យ:** កាលណារបាយការណ៍កោសលវិច័យត្រូវបានធ្វើរួចហើយ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវជូនព័ត៌មានដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ។ របាយការណ៍កោសលវិច័យត្រូវដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងស៊ើបសួរ ។ចៅក្រមស៊ើបសួរកោះហៅជនត្រូវចោទ និង	

			មេធាវី ដើម្បីប្រាប់ឱ្យដឹងពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃកោសល វិច័យនេះ ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចកោះ ហៅដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវីផងដែរ ដើម្បីប្រាប់ឱ្យដឹងពីសេចក្តី សន្និដ្ឋាននៃកោសលវិច័យ ។ចៅក្រមស៊ើបសួរកំណត់ រយៈពេលដែលអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដាក់ពាក្យសុំធ្វើកោសល វិច័យ បន្ថែម ឬប្រតិកោសលវិច័យ ។ (មាត្រា ១៧០)	
		ស្តង់ដាទី4: ទទួលបាននូវការ កាត់ សេចក្តីនៅក្នុងរយៈ ពេល មួយ ដ៏សមស្រប	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ:** **ការឃាត់ខ្លួន(មាត្រា ៩៦)** - មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អាចឃាត់ខ្លួនបុគ្គលដែល សង្ស័យថា បានចូលរួមកនុងបទល្មើស ។ - មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមជូន ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រមទាំងត្រូវបញ្ជូនគ្រប់ភស្តុតាង ទាំងអស់ដែលតម្រូវឱ្យមានការឃាត់ខ្លួននេះ ។ - ការឃាត់ខ្លួនមានថិរវេលា ៤៨ (សែសិបប្រាំបី) ម៉ោង ។ ថិរវេលាត្រូវចាប់គិតពីម៉ោងដែលសាមីខ្លួនមកដល់អង្គភាព នគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ។ - ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈ ពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈ	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -សវនាការដោយគ្មានការពន្យាពេលត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ)

			ពេល ២៤ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈពេល ៤៨ ម៉ោងឡើយ ។ - ចំពោះបទមជ្ឈិម អនីតិជនដែលមានអាយុពី ១៦ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួន ហួសរយៈពេល ៣៦ ម៉ោងឡើយ ។ - អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ពុំអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួនបានឡើយ ។ - ការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីៈ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវកោះហៅមេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីយ៉ាងតិចបំផុតវេលានេះមេធាវីអាចពិនិត្យសំណុំរឿង នៃនីតវិ ធីបាន ។៥ (ប្រាំ ថ្ងៃ មុនការស្តាប់ចម្លើយ ។ **(មាត្រា ១៥០)** - ចំពោះនីតិជនដែលត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនអាចលើសពី៦ (ប្រាំមួយ) ខែ បានទេ ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលផុតចិរវេលានេះចៅក្រមស៊ើបសួរអាចពន្យារការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នម្តងបាន ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ដោយដីកាមានសំអាងហេតុត្រឹមត្រូវ និងច្បាស់លាស់ ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចពន្យារការឃុំខន្លួ បណ្តោ ះអាសនច្ន ានតែ ២ (ពីរ)	

			ដងគត់ ។(**មាត្រា ២០៨**) - ចំពោះនីតិជនដែលត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទមជ្ឈិម ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ៤(បួន) ខែ បានទេ ។ ប៉ុន្ដែ នៅពេលផុតថិរវេលានេះ ចៅក្រមស៊ើប សួរអាចពន្យារការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នបានតែ ម្ដងគត់មិនឱ្យលើសពី ២ (ពីរ) ខែដោយដីកាមានសំអាង ហេតុត្រឹមត្រូវនិងច្បាស់លាស់ ។(**មាត្រា ២០៩**) -ក្នុងករណីដែលមានការចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំង មនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ឬបទឧក្រិដ្ឋ សង្គ្រាម ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ១ (មួយ) ឆ្នាំបានទេ ចំពោះបទល្មើសនីមួយៗ ។ ប៉ុន្ដែ នៅពេលផុត ថិរវេលានេះចៅក្រមស៊ើបសួរអាចពន្យារការឃុំខ្លួន បណ្ដោះ អាសន្នម្ដងបាន ១ (មួយ) ឆ្នាំ ដោយដីកា មាន សំអាងហេតុត្រឹមត្រូវ និងច្បាស់លាស់ ។ចៅក្រម ស៊ើប សួរអាចបង្គាប់ឱ្យពន្យារការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននេះបាន តែ ២ (ពីរ) ដងគត់ ។(**មាត្រា ២១០**) - អនីតិជនអាយុតិចជាង ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវ ឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នទេ ។ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេច ប្រគល់អនីតិជននេះឱ្យឪពុកម្ដាយ អ្នកអាណាព្យាបាល ឬក្នុងករណីគ្មានអាណាព្យាបាល ត្រូវប្រគល់ទៅ មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំថែរក្សាបណ្ដោះអាសន្ន រង់ចាំសេចក្ដី	

			សម្រេចរបស់តុលាការ ។(**មាត្រា ២១២**) - ចំពោះអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ និងត្រូវចោទ ប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ថិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន មានដូចតទៅ(**មាត្រា ២១៣**) : ១-ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ៤ (បួន) ខែ បានទេ កាលណាអនីតិជននេះ មានអាយុតិចជាង ១៦ (ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំ ។ ២-ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ បានទេ កាលណាអនីតិជននេះ មានអាយុចាប់ពី ១៦ (ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ ។ - ចំពោះអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ និងត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទមជ្ឈិម ថិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន មានដូចតទៅ(**មាត្រា ២១៤**) : ១-ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ២ (ពីរ) ខែ បានទេ កាលណាអនីតិជននេះ មានអាយុតិចជាង ១៦ (ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំ ។ ២-ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនអាចលើសពី ៤ (បួន) ខែ បានទេ កាលណាអនីតិជននេះ មានអាយុចាប់ពី ១៦	

			(ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំ ដប់ក្រោម ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ ។ - អនីតិជនអាយុតិចជាង ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ បានទេ ។(**មាត្រា ២២៤**) **ដីកាដំណោះស្រាយ (មាត្រា ២៤៧)** -ចៅក្រមស៊ើបសួរបិទការស៊ើបសួរតាមដីកាដំណោះស្រាយ ។ ដីកានេះ អាចជាដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើក លែង ចោទប្រកាន់ ។ (មាត្រា ២៤៧-១) - ដីកាដំណោះស្រាយត្រូវជូនដំណឹងក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីបំផុតដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ (មាត្រា ២៤៧-៥) - សេចក្ដីសម្រេចរក្សាទុកជនត្រូវចោទក្នុងឃុំជាបណ្ដោះអាសន្ន លែងមានអានុភាពក្នុងរយៈពេល៤ (បួន) ខែ ។ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទមិនបានចូលទៅបង្ហាញខ្លួននៅមុខតុលាការក្នុងរយៈពេល ៤(បួន) ខែនោះទេ ជនត្រូវចោទនេះត្រូវបានដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្នដោយឯកឯង ។ (មាត្រា២៤៩-៣) **- ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងជាបន្ទាន់ទៅតុលាការដើម្បីកំណត់ពេលសវនាការជំនុំជម្រះ ប្រសិនបើខ្លួនចេញ ដីការសំរេចបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅជំនុំជម្រះ ។ (មាត្រា ២៥០)** **-រយៈពេលដែលត្រូវគោរពរវាង ការប្រគល់ដីកាកោះហៅ**	

			បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ឱ្យដល់ជនជាប់ចោទ និងថ្ងៃកំណត់ឱ្យ ចូលបង្ហាញខ្លួននៅមុខតុលាការត្រូវកំណត់ដូចតទៅ (មាត្រា៤៥៧): -១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងដែន ដីនៃទីស្នាក់ការរបស់តុលាការជាន់ដំបូង -២០ (ម្ភៃ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងទីកន្លែង មួយផ្សេងទៀតក្នុងដែនដីជាតិ -២ (ពីរ) ខែ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងរដ្ឋមួយជាប់ព្រំដែនព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា -៣ (បី) ខែ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងទីកន្លែងដទៃ ផ្សេងទៀត ។ **-ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់អាចត្រូវ ប្រគល់ឱ្យជនជាប់ចោទដោយផ្ទាល់ដៃដោយព្រះរាជអាជ្ញា ។ (មាត្រា៤៥៨)** **ដីការកោះត្រូវបញ្ជាក់ថាជនជាប់ត្រូវអមដោយមេធាវី ។ (មាត្រា ៤៦៥)** **-រយៈពេលដែលត្រូវគោរពរវាងដីកាកោះហៅ និងការបង្គាប់ឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួន នៅមុខតុលាការ ត្រូវកំណត់ដូចតទៅ (មាត្រា ៤៦៦):** -១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងដែនដីនៃតុលាការជាន់ដំបូង	

			-២០ (ម្ភៃ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅទីកន្លែងមួយ ផ្សេងទៀតនៃដែនដីជាតិ -២ (ពីរ) ខែ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅក្នុងរដ្ឋមួយជាប់ព្រំដែនព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា -៣ (បី) ខែ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទរស់នៅទីកន្លែងមួយ ផ្សេងទៀត ។ **ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (មាត្រា ៣២) - ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រមមានអាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញភារកិច្ចអោយបានល្អ (មាត្រា ៣១)	
		ស្តង់ដាទី៩: ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើភាព	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ:** **ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន:** ក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបានកន្លងផុតទៅ តាំងពីពេលផ្តើម នៃការឃាត់ខ្លួន មកនោះ បុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួនអាចសុំ សន្ទនាជាមួយមេធាវី ឬជាមួយជនណា ម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើសកុំឱ្យតែជននេះមានការ ទាក់ទិន នៅ ក្នុងរឿងជាមួយ ។ ជននេះត្រូវបាន ទទួលដំណឹងពីការស្នើសុំជ្រើសរើសនេះតាមគ្រប់ មធ្យោបាយ និងជាបន្ទាន់ ។ (មាត្រា ៩៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់

			- **ការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី:** ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី អាចត្រូវ បានគេស្តាប់ចម្លើយតែនៅចំពោះមុខ មេធាវីរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ១៥០) - ការមើលសំណុំរឿង: មេធាវីអាចមើលសំណុំរឿងនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី ។ (មាត្រា ៣១៩)	ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង

				ស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារ ការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវវាល់ ភស្តុតាង ដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី11 : តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណៈជន នូវតម្លាភាព និងការអាចប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ:** **ជំនួយរបស់មេធាវីនៅក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន:** ក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបានកន្លងផុតទៅ តាំងពីពេលផ្តើម នៃការឃាត់ខ្លួន មកនោះ បុគ្គលដែលឃាត់ខ្លួនអាច សុំ សន្ទនាជាមួយមេធាវី ឬជាមួយជនណា ម្នាក់ដែលខ្លួនជ្រើសរើស កុំឱ្យតែជននេះមានការ ទាក់ទិន នៅ ក្នុងរឿងជាមួយ ។ ជននេះត្រូវបាន ទទួលដំណឹងពីការស្នើសុំជ្រើសរើសនេះ តាមគ្រប់ មធ្យោបាយ និងជាបន្ទាន់ ។ (មាត្រា ៩៨) - **ការស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី:** ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី អាចត្រូវ បានគេស្តាប់ចម្លើយ តែនៅចំពោះមុខ មេធាវីរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ១៥០) - ភាពចាំបាច់នៃការធ្វើកោសលវិច័យ: ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចបង្គាប់ឱ្យធ្វើកោសលវិច័យដោយឯកឯង ឬតាមពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា របស់ជនត្រូវចោទ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ (មាត្រា ១៦២)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែល អាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី4:** ទទួលបាននូវការ កាត់	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)**

		សេចក្ដីនៅក្នុងរយៈមួយដ៏សម ស្រប	-ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជំរះក្នុងរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ២) - ប្រធានតុលាការ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានប្រព័ន្ធបែងចែករឿងក្ដី ប្រចាំឆ្នាំនៅ ក្នុងតុលាការ ។ (មាត្រា ២៦) -សិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងការស្នើសុំអ្នកបកប្រែ ក្នុងករណីមិនចេះភាសា ខ្មែរ (មាត្រា ៥ មាត្រា ៨០-១) - របៀបដាក់ពាក្យបណ្ដឹងនិងចំណុចដែលត្រូវសរសេរក្នុងពាក្យបណ្ដឹង: ការប្ដឹងត្រូវធ្វើដោយដាក់ពាក្យបណ្ដឹង ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅតុលាការ (មាត្រា៧៥) - ការបញ្ជូនពាក្យបណ្ដឹង: ពាក្យបណ្ដឹងត្រូវបញ្ជូនទៅចុងចម្លើយជាចាំបាច់ ។ (មាត្រា៧៩) **- គោលការណ៍ទូទៅនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ និងការរៀបចំ (មាត្រា ៨៩-មាត្រា ១០២)** - ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះត្រូវដឹកនាំនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាហហេតុផល និង ត្រូវដឹកនាំចាត់ចែងការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ។ (មាត្រា ៨៩) - តុលាការអាចសាកសួរឬឱ្យភាគីបំភ្លឺ ។ ភាគីក៏មានសិទ្ធិឱ្យតុលាការសួរសំណួរចាំបាច់ទៅភាគីម្ខាង ទៀត ។ (មាត្រា ៩០) - មធ្យោបាយតទល់ឬការពារខ្លួនត្រូវដាក់ឱ្យតុលាការនៅពេលណាមួយដែលសមរម្យតាមដំណើរការបណ្ដឹង ។ (មាត្រា ៩៣)	**- ដំណោះស្រាយមានប្រសិទ្ធភាព**ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ ។ សិទ្ធិឯកជន ។ (មាត្រា ៨-៩-១២) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធមិ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៏ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-

			- តុលាការមិនអាចយកអង្គហេតុណាដែលភាគីណាមួយមិនបានអះអាងមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រមបានឡើយ ។ (មាត្រា ៩៥) - តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យភាគីដាក់ឯកសារត្រៀមនៅពេលធ្វើនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល និងការទាញហេតុផលដោយផ្ទាលលមាត់ ។ (មាត្រា ១០១) - តុលាការអាចកំណត់អំឡុងពេលដែលត្រូវដាក់ឯកសារត្រៀមលើកដំបូងរបស់ចុងចម្លើយ ។ (មាត្រា ១០២) **នីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (មាត្រា ១០៣-១១២)** - នៅក្នុងនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល តុលាការត្រូវរៀបចំនូវសេចក្តីអះអាងរបស់ភាគី បំភ្លឺនូវចំណុចវិវាទនៃរឿងក្តីដែលគូភាគីយល់មិនស្របគ្នា និងរៀបចំភស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹងចំណុចវិវាទនៃរឿងក្តីនោះ ។ (មាត្រា១០៣) - នៅក្នុងនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល តុលាការត្រូវសាកល្បងផ្សះផ្សារ ។ (មាត្រា១០៤) - នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ត្រូវធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចចូលរួមបាន ។ (មាត្រា១០៥) -នៅពេលបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល	

			ដោយបានបញ្ចប់ការរៀបចំចំណុចវិវាទនៃរឿង ក្តី និង ភស្តុតាងហើយនោះតុលាការត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ជាមួយភាគី នូវអង្គហេតុដែលនឹងត្រូវបំភ្លឺនៅពេលពិនិត្យភស្តុតាងនៅ ពេលក្រោយ ។(មាត្រា ១០៧) -ក្រោយពីបានបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុ ផលហើយ ភាគីមិនអាចដាក់មធ្យោបាយតទល់ ឬ ការពារ ខ្លួនថ្មីបានទៀតទេ លើកលែងតុលាការចង់បានភស្តុតា បន្ថែម។(មាត្រា ១០៨) **ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព(មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការ ប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា(មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	
		ស្តង់ដាទី ៩: ត្រូវបានគេ យកចិត្ត ទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** សិទ្ធិរបស់បុគ្គលត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខ ច្បាប់។(មាត្រា ៣១) **ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជំរះក្នុងរឿងក្តី រដ្ឋប្បវេណី(មាត្រា ២)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង។(មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)**

			-សិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងការស្នើសុំអ្នកបកប្រែ ក្នុងករណីមិនចេះភាសា ខ្មែរ (មាត្រា ៥) **-ការលុបចោលនូវប្រាតិភោគ :** តុលាការត្រូវចេញដីកាសម្រេច លុបចោលនូវប្រាតិភោគ ប្រសិនបើអ្នកដែលបានដាក់ប្រាតិភោគ បានបញ្ជាក់នូវការ រលត់នៃហេតុដែលត្រូវដាក់ប្រាតិភោគ ។ (មាត្រា ៧៣-២) - សិទ្ធិទទួលបានអ្នកបកប្រែប្រសិនបើភាគីមិនយល់ភាសាខ្មែរ ។ (មាត្រា ៨០-១) **គោលការណ៍ទូទៅនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់និងការរៀបចំ (មាត្រា ៨៩-មាត្រា ១០២)** - តុលាការអាចសាកសួរឬឱ្យភាគីបំភ្លឺ ។ ភាគីក៏មានសិទ្ធិឱ្យតុលាការសួរសំណួរចាំបាច់ទៅភាគីម្ខាង ទៀត ។ (មាត្រា ៩០) - តុលាការមិនអាចយកអង្គហេតុណាដែលភាគីណាមួយមិនបានអះអាងមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រមបានឡើយ ។ (មាត្រា ៩៥) - តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យភាគីដាក់ឯកសារត្រៀមនៅពេលធ្វើនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល និងការទាញហេតុផលដោយផ្ទាលលមាត់ ។ (មាត្រា ១០១) **នីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (មាត្រា ១០៣-១១២)** - នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ត្រូវធ្វើឡើង	-មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៏ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធមិ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៏ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៏ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១)

			នៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចចូលរួមបាន ។ (មាត្រា១០៥) -នៅពេលបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ដោយបានបញ្ចប់ការរៀបចំចំណុចវិវាទនៃរឿង ក្តី និង ភស្តុតាងហើយនោះតុលាការត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ជាមួយភាគី នូវអង្គហេតុដែលនឹងត្រូវបំភ្លឺនៅពេលពិនិត្យភស្តុតាងនៅ ពេលក្រោយ ។ (មាត្រា ១០៧) -ក្រោយពីបានបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុ ផលហើយ ភាគីមិនអាចដាក់មធ្យោបាយតទល់ ឬ ការពារ ខ្លួនថ្មីបានទៀតទេ លើកលែងតុលាការចង់បានភស្តុតា បន្ថែម ។ (មាត្រា ១០៨)	
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជន នូវតម្លាភាព និងការអាច ប្រើប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** -ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការជំនុំជំរះក្នុង រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ២) -សវនាការចំពោះមុខភាគី : តុលាការត្រូវគោរព គោលការណ៍ ចំពោះមុខ ។ (មាត្រា ៣) -តុលាការត្រូវធានាឱ្យបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រព្រឹត្តទៅដោយ មាន ភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ។ (មាត្រា ៤) -សិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងការស្នើសុំអ្នកបកប្រែ ក្នុងករណីមិន ចេះភាសា ខ្មែរ (មាត្រា ៥) - អានុភាពនៃការបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញ ហេតុផល ។ (មាត្រា ១០៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័តិមាននៅក្នុងភាសាដែល អាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			កាលបរិច្ឆេទនិងកំឡុងពេល (មាត្រា ២៤០-២៤៥) - តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទ តាមពាក្យសុំ ឬ ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ហើយភាគីត្រូវបានជូនដំណឹង អំពីកាលបរិច្ឆេទ ។ **ការបញ្ជូន(មាត្រា២៤៦-២៥៨)** - លើកលែងតែមានច្បាប់ចែងផ្សេង ការបញ្ជូន ត្រូវធ្វើនៅលំ នៅឋាន ទីសំណាក់ ទីកន្លែងអាជីវកម្ម ឬ ទីស្នាក់ការរបស់ជនដែលត្រូវទទួលការបញ្ជូន ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះការបញ្ជូនទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់វិញ អាចធ្វើទៅទីកន្លែងអាជីវកម្ម ឬ ទីស្នាក់ការរបស់សាមីខ្លួនបាន ។ចំពោះការបញ្ជូនដែលត្រូវធ្វើនៅបរទេស តុលាការត្រូវប្រគល់កិច្ចការនេះឱ្យក្រសួងឬ ស្ថាប័ន ដែលមានសមត្ថកិច្ចនៃប្រទេសនោះ ឬ ឯកអគ្គរាជទូត ឬ ភារធារី ឬ កុងស៊ុល របស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាប្រចាំប្រទេសនោះ ឱ្យធ្វើបាន ។ (មាត្រា ២៤៦- ២៥៧) - ការបញ្ជូនអាចធ្វើផងដែរតាមរយៈការចុះផ្សាយជាសាធារណៈនៅក្នុងរាជកិច្ច ឬ ក្នុងសារព័ត៌មាន ។ ការផ្សាយជាសាធារណៈត្រូវបិទនៅលើកន្លែងបិទប្រកាសពត៌មានតុលាការ ។ -ការទាមទារមើលសំណុំរឿងនៃបណ្តឹង: ភាគីនៃបណ្តឹង និងតតិយជនដែលធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងអំពីការពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៏ក្នុងបណ្តឹង អាចទាមទារមើលសំណុំ	

			រឿង ថតចម្លងសំណុំរឿង ឱ្យប្រគល់ ឯកសារចម្លងយថាភូត ឯកសារចមង្ល ដែលមានសេចកីប្ដ ញ្ជា ក់ ឬ ឯកសារដកស្រង់នៃសំណុំរឿង ឬ អាចទាមទារ ឱ្យប្រគល់លិខិតបញ្ជាក់ អំពីចំណុចដែលពាក់ព័ន្ធនឹង បណ្ដឹងពីតុលាការបាន ដោយបង់។ ក្រឡាបញ្ជីត្រូវបញ្ជាក់ ថាជាឯកសារចម្លងយថាភូត ឯកសារចម្លងដែលមាន សេចក្ដីបញ្ជាក់ ឬ ឯកសារដកស្រង់ ហើយនិង ចុះហត្ថលេខា ។ (មាត្រា ២៥៨)	
រដ្ឋបាល			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្ដារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
ពាណិជ្ជកម្ម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្ដារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	
សង្គម			ត្រូវពន្យល់ឱ្យបានពិស្ដារ នៅពេលមានច្បាប់ពិសេស	

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី៥. សវនាការរឿងក្តី

ប្រភេទ រឿងក្តី	និសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពល រដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការ មានដំណើរការប្រកបដោយ តម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ -មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ -គូវិវាទមានតំណាងដែលមានប្រសិទ្ធភាព -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	- តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋអាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥0 និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) - តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែង រឿងក្តី ដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រម នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី) -តុលាការត្រូវរៀបចំយ៉ាងណាអោយមានការចេញសេចក្តីសំរេចឱ្យឆាប់រហ័សនិងការបិទសំណុំរឿងដោយត្រឹម ត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦,	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់។

			៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	(កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និងការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវាសមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឺងហ្កាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម (២០០២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមានសមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** អំនាចតុលាការជាអំនាចឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី-១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០)

			ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា - តុលាការត្រូវតែឯករាជ្យ (ជំពូកទី ២-មាត្រា ២-៦-គោលការណ៏ឯករាជ្យ)	**គោលការណ៏ជាមូលដ្ឋានស្ដីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបានមានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវបានផ្ដល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និងការបណ្ដុះបណ្ដាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ចែងរឿងក្ដីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវគោលការណ៏សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ និងមានអភ័យឯកសិទ្ធីបុគ្គល។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥-១៦) **គោលការណ៏ណែនាំស្ដីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាមកំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសមាគម។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្ដល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់

				ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៩-១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** -អំនាចតុលាការ ធានារក្សាអនាគតិ និង ការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី-២) **ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រម គួរតែមាន ទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការ នូវឥរិយាបថមិន លំអៀង (ជំពូកទី ២-មាត្រា ៧ មាត្រា ១៧-គោលការណ៍មិនលំអៀង)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធមិ និងជាសាធារណៈដោយ តុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -តុលាការមិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក , ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ និងធានានូវដំណើរការក្តី ដោយយុត្តិធមិ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៦) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩0)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាម កំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុង សមាគម ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៧-៨)
		ស្តង់ដាទី 8: ត្រូវបានគេ យកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - នៅពេលដំណើរការនីតិវិធី ចៅក្រម ត្រូវបង្ហាញ នូវភាពហ្មត់ចត់ គោរពពេលម៉ោងធ្វើការ អត់ធ្មត់ ចេះគួរសម មានសីលធមិ និងយុត្តិធមិនៅពេល បំពេញកិច្ចការតុលាការ ។ (ជំពូក ៣-មាត្រា ៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយ គ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)**

				-មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុង នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)**

				- ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទី យ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទី ដោយ ត្រឹមត្រូវ និងការពារ ការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែល ខុសច្បាប់។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី១ : ទទួលនូវការកាត់សេចក្តី ដោយយុត្តិធម៌	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** -សវនាការត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើច្បាប់និង បទបញ្ញត្តិជាធរមាន។ (មាត្រា ១២៩) **ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមមិនគួរជំនុំជំរះរឿងក្តីណា ដែលមាន មេធាវីមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាលក្ខណៈបុគ្គល ជាមួយខ្លួនឡើយ។ (មាត្រា១០) - ចៅក្រមមិនត្រូវមានអត្ថប្រយោជន៍ហិរញ្ញវត្ថុ ឬ អត្ថប្រយោជន៍អ្វីផ្សេងទោះដោយផ្ទាល់ក្តី ឬដោយ ប្រយោលក្តីនៅក្នុងរឿងក្តីដែលខ្លួនកាន់។ (មាត្រា ១៤) - ចៅក្រមត្រូវធានាថា ខ្លួនបំពេញកិច្ចការ តុលាការ ឬអយ្យការប្រកបដោយវីរិយភាព។ (មាត្រា ២៩) - កិច្ចការតុលាការ ឬអយ្យការរបស់ចៅក្រមមាន អាទិភាពជាងកិច្ចការដទៃ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញ ភារកិច្ចអោយ បានល្អ។	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -សិទ្ធិមានវត្តមានក្នុងសវនាការ សិទ្ធិការពារខ្លួន និង សិទ្ធិមានមេធាវី។ (មាត្រា ១៤-៣-ឃ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុង នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ការតម្លើងឋានៈព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវផ្អែកលើ កត្តា សត្យានុម័ត និងត្រូវសំរេចតាមនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ និងមិនលំអៀង។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៧)

			(មាត្រា ៣១) - ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀននូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញាដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២)	
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី 2 :** មានឱកាសស្មើៗគ្នាក្នុងការការពារខ្លួន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌៈ** **-ការចូលខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ:** នៅក្នុងដំណើរការសវនាការ ជនជាប់ចោទត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការដោយផ្ទាល់ ឬដោយមានកងកម្លាំងអម ។ (មាត្រា ៣០០, មាត្រា ៣០២, មាត្រា ៣០៣) - **ជំនួយការមេធាវី** ត្រូវតែមានដាច់ខាតនៅក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ និងករណីជនជាប់ចោទជាអនីតិជន ។ (មាត្រា ៣០១) - **សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការជ្រើសរើសមេធាវី** តាមការសំរេចចិត្តរបស់ខ្លួនឬការចាត់តាំងតាមច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ។ (មាត្រា ៣០៤-១-៣) - ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវជូនដំណឹងដល់ជនជាប់ចោទអំពីរឿងហេតុចោទប្រកាន់និងបទល្មើស ។ (មាត្រា ៣០៤-១-២)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ដំណោះស្រាយមានប្រសិទ្ធិភាព ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួនលុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ និងការគោរពសិទ្ធិឯកជន ។ (មាត្រា ៨ មាត្រា ៩ មាត្រា ១២) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)**

				-ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១)
		ស្តង់ដាទី 5 : តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌៈ** **សមត្ថកិច្ចរបស់សាលាដំបូង(មាត្រា ២៨៩)** - សាលាដំបូងជំនុំជម្រះបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និង បទលហុ ។ សាលាដំបូងសម្រេចជាក្រុមសមូហភាពដែលមានចៅក្រម ៣ (បី) រូប ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ព្រមទាំងបទមជ្ឈិម និង បទលហុដែលជាប់ទាក់ទង ។ -សាលាដំបូងសម្រេចជាចៅក្រមទោលចំពោះបទមជ្ឈិម និងបទលហុ ។ **វិវាទសមត្ថកិច្ចរវាងសាលាដំបូង (មាត្រា ២៩០)** - ក្នុងករណីដែលមានតុលាការពីរ ឬច្រើន ដែលស្ថិតនៅក្នុងមណ្ឌលនៃសាលាឧទ្ធរណ៍តែមួយបានទទួលពាក្យ ប្តឹងលើរឿងតែមួយដូចគ្នា ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំង សវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង

			ចាត់តាំងតុលាការដែលនឹងត្រូវទទួលបន្ទុកលើសំណុំរឿង ។ - វិវាទសមត្ថកិច្ចដែនដី រវាងតុលាការច្រើនដែលមានថ្នាក់ស្មើគ្នា ត្រូវសម្រេច ដោយប្រធានតុលាការជាន់ខ្ពស់ ។ ការសម្រេចនេះ បិទផ្លូវតវ៉ា ។ **ការពិភាក្សាដេញដោល (មាត្រា ៣១៦-មាត្រា៣៤៦)** - **សាធារណៈភាពនៃការពិភាក្សាដេញដោល និងការដឹកនាំសវនាការ:** ប្រធានសវនាការ ដឹកនាំ សវនាការ ។ សវនាការត្រូវធ្វើជាសារធារណៈលើកលែង តែមានច្បាប់ចែងផ្សេងពីនេះ ។ មេធាវីមានសិទ្ធិមើលសំណុំរឿងនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីមុនសវនាការ ។ (មាត្រា ៣១៦-មាត្រា ៣២០) - **វិធាននៃភស្តុតាង:** តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងឬដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ៣២១) - **ដំណើរការនៃការពិភាក្សាដេញដោល:** តុលាការត្រូវធានាថាសវនាការប្រព្រឹត្តទៅដោយត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌ ហើយសិទ្ធិរបស់ភាគីត្រូវបានគោរព និង ការពារដោយច្បាប់ ។ (មាត្រា ៣២២-មាត្រា ៣៤១) - **អញ្ញត្រកម្ម:** តុលាការដែលទទួលបណ្តឹងអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីសំរេចអំពីគ្រប់អញ្ញត្រកម្មទាំងអស់	បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៏ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុង រឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១០-១៦)

			ដែលលើកឡើងដោយភាគី លើកលែងតែច្បាប់បាន បញ្ញត្តផ្សេងពីនេះ។ (មាត្រា ៣៤២-មាត្រា៣៤៦)	
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល** - ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវតែបានធានាឱ្យស្របទៅតាមគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីអំពីឯករាជភាពរបស់តុលាការដែល អនុម័តដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ (មាត្រា ១-១) - ដំណើរការជំនុំជំរះក្តីត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងគោរពសិទ្ធិរបស់គូភាគី (មាត្រា ១-៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបានមានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និងការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវគោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ និងមានអភ័យឯកសិទ្ធិបុគ្គល។ (កថាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥-១៦) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាមកំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសមាគម។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ

				ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៩-១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល** - ចៅក្រមត្រូវសំរេចសេចក្តីដោយមិនលំអៀង ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុនិង អង្គច្បាប់ (មាត្រា ១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស** (**១៩៤៨**) -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ** (**១៩៨៥**) -តុលាការមិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក , ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ និងធានានូវដំណើរការក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៦) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា** (**១៩៩០**) -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាមកំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសមាគម ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៧-៨)
		ស្តង់ដាទី 8 : ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** **ការចូលខ្លួនរបស់ភាគី (មាត្រា ៣០០- មាត្រា ៣១៥)**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស** (**១៩៤៨**) -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង

			-ការចូលខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ: នៅក្នុងដំណើរការសវនាការ ជនជាប់ចោទត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការដោយផ្ទាល់ ឬដោយមានកងកម្លាំងអម។ (មាត្រា ៣០០- មាត្រា ៣១០) - **ការចូលខ្លួនរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី:** នៅពេលសវនាការដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចមានវត្តមានខ្លួនឯង ឬអមដោយមេធាវី ឬ តំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់។ (មាត្រា ៣១១- មាត្រា ៣១៣) - **ការចូលខ្លួនរបស់អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី:** នៅពេល សវនាការអ្នកទទួលខុសត្រូវ រដ្ឋប្បវេណីអាចមានវត្តមានខ្លួនឯង ឬអមដោយមេធាវី ឬ តំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់។ (មាត្រា ៣១៤) - **ការចូលខ្លួនរបស់សាក្សី:** សាក្សីត្រូវតែចូលបង្ហាញខ្លួននៅមុខ តុលាការតាមការកោះហៅ។ (មាត្រា ៣១៥) - **សាធារណៈភាពនៃការពិភាក្សាដេញដោល និងការដឹកនាំសវនាការ:** ប្រធានសវនាការ ដឹកនាំ សវនាការ។ សវនាការត្រូវធ្វើជាសារធារណៈលើកលែង តែមានច្បាប់ចែងផ្សេងពីនេះ។ មេធាវីមានសិទ្ធិមើលសំណុំរឿងនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីមុនសវនាការ។ (មាត្រា ៣១៦-មាត្រា ៣២០)	ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និងមាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង

			- វិធាននៃភស្តុតាង: តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងឬដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ៣២១) **- ដំណើរការនៃការពិភាក្សាដេញដោលៈ** តុលាការត្រូវធានាថាសវនាការប្រព្រឹត្តទៅដោយត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌ ហើយសិទ្ធិរបស់ភាគីត្រូវបានគោរព និង ការពារដោយច្បាប់ ។ (មាត្រា ៣២២-មាត្រា ៣៤១) - អញ្ញត្រកម្ម: តុលាការដែលទទួលបណ្តឹងអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីសំរេចអំពីគ្រប់អញ្ញត្រកម្មទាំងអស់ដែលលើកឡើងដោយភាគី លើកលែងតែច្បាប់បានបញ្ញត្តផ្សេងពីនេះ ។ (មាត្រា ៣៤២-មាត្រា៣៤៦)	អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារ ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី១: ទទួលនូវសវនាការដោយ យុត្តិធម៌	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌៈ** **- វិធាននៃភស្តុតាង:** តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងឬដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ៣២១) **- ដំណើរការនៃការពិភាក្សាដេញដោលៈ** តុលាការត្រូវធានាថាសវនាការប្រព្រឹត្តទៅដោយត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌ ហើយសិទ្ធិរបស់ភាគីត្រូវបានគោរព និង ការពារដោយច្បាប់ ។ (មាត្រា ៣២២-មាត្រា ៣៤១)	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -សិទ្ធិមានវត្តមានក្នុងសវនាការ សិទ្ធិការពារខ្លួន និងសិទ្ធិមានមេធាវី ។ (មាត្រា ១៤-៣-ឃ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ការតម្លើងឋានៈព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវផ្អែកលើកត្តាសត្យានុម័ត និងត្រូវសំរេចតាមនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ

			-ពាក្យសុំដកខ្លួនដោយឯកឯងរបស់ចៅក្រមពីការស៊ើបសួរ ឬការជំនុំជម្រះបើមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ត្រូវដាក់ជូនប្រធានតុលាការ ។ (មាត្រា ៥៥៥) - ភាគីមានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងជិតចិត្តចៅក្រមអាសនៈណាមួយនៅពេលខ្លួនដឹងពីមូលហេតុនៃការប្តឹងជិតចិត្ត ។ (មាត្រា ៥៥៦- មាត្រា ៥៦៥)	និងមិនលំអៀង ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៧)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហទណ្ឌ:** - **សាធារណៈភាពនៃការពិភាក្សាដេញដោល និងការដឹកនាំសវនាការ:** ប្រធានសវនាការ ដឹកនាំ សវនាការ ។ សវនាការត្រូវធ្វើជាសារធារណៈលើកលែង តែមានច្បាប់ចែងផ្សេងពីនេះ ។ មេធាវីមានសិទ្ធិមើលសំណុំរឿងនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីមុនសវនាការ ។ (មាត្រា ៣១៦-មាត្រា ៣២០) - **វិធាននៃភស្តុតាង:** តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងឬដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ ។ (មាត្រា ៣២១) - **ដំណើរការនៃការពិភាក្សាដេញដោល:** តុលាការត្រូវធានាថាសវនាការប្រព្រឹត្តទៅដោយត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌ ហើយសិទ្ធិរបស់ភាគីត្រូវបានគោរព និង ការពារដោយច្បាប់ ។ (មាត្រា ៣២២-មាត្រា ៣៤១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 4 :** ទទួលបាននូវ	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី:**	**កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ**

		ការកាត់សេចក្តីនៅក្នុងរយៈពេលមួយដ៏សមស្រប	**- តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ ការទាញហេតុផល**យ៉ាងឆាប់រហ័ស (៣០ថ្ងៃ លើកលែង ករណីមូលហេតុពិសេស) និងកោះហៅគូភាគី នៅពេលដែលពាក្យបណ្តឹងត្រូវបានដាក់ហើយ ។ (មាត្រា ៨០) **- តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទដើម្បីធ្វើការ ទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ហើយត្រូវកោះហៅគូភាគីមកចូលរួមផង** នៅពេលនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផលបានចប់សព្វគ្រប់ ។ (មាត្រា ១១៣) **ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា** - កិច្ចការតុលាការ ឬអយ្យការរបស់ចៅក្រមមានអាទិភាពជាងកិច្ចការដទៃ ។ ចៅក្រមគួរមានពេលវេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញ ភារកិច្ចអោយ បានល្អ ។ (មាត្រា ៣១) - ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវីរិយភាព (មាត្រា ៣២)	**(១៩៦៦)** -សិទ្ធិទទួលបាននូវសវនាការដោយគ្មានការពន្យាពេលត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ)
		ស្តង់ដាទី 5 : តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី:**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌

			សមត្ថកិច្ចសាលាជម្រះក្តី (មាត្រា ៧ — មាត្រា ២២) - **តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច** គឺជាតុលាការដែលអាចទទួល ដោយស្របច្បាប់នូវពាក្យបណ្តឹង វិនិច្ឆ័យ លើរឿងក្តី ហើយចេញសាលក្រម ឬ សាលដីកាបាន ។ (មាត្រា ៧) - **ការចាត់ចែងបណ្តឹងខុសសមត្ថកិច្ចសាលាជម្រះក្តីៈ** ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថា បណ្តឹងទាំងមូល ឬ ផ្នែកណាមួយ មិនស្ថិតនៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ ខ្លួន ទេ តុលាការនេះត្រូវផ្ទេរបណ្តឹងនោះទៅតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច តាមពាក្យសុំរបស់ភាគី ឬ ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ។(មាត្រា ១៨) - **ការផ្ទេរបណ្តឹងដើម្បីជៀសវាងពីការយឺតយ៉ាវៈ បើ** យល់ឃើញថាចាំបាច់ដើម្បីជៀសវាងពីការយឺតយ៉ាវ ហួសហេតុនៃនីតិវិធី ឬ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានសមធម៌រវាងគូភាគី ដោយពិចារណាអំពីលំនៅឋានរបស់ភាគីនិង សាក្សីដែលត្រូវសាកសួរ ទីតាំងនៃវត្ថុដែលនឹងត្រូវ បានត្រួតពិនិត្យ និង កាលៈទេសៈផ្សេងៗ តុលាការ នោះ អាចផ្ទេរបណ្តឹងទាំងមូល ឬ ផ្នែកណាមួយ ទៅតុលាការផ្សេងទៀត ដែលមានសមត្ថកិច្ច តាមពាក្យសុំរបស់ភាគី ឬ ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន ។(មាត្រា ១៩) - **តុលាការមានសមត្ថកិច្ចក្នុងរឿងក្តីនៃដីការសម្រេចរក្សាការពារ** ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់	ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ - មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

			តុលាការ ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើអង្គសេចក្តី ឬ សាលាដំបូងដែលមាន សមត្ថកិច្ចលើទីកន្លែងដែលវត្ថុដែលនឹងត្រូវបានរឹបអូសជាបណ្តោះអាសន្ន ឬវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទស្ថិតនៅ។ (មាត្រា ៥៤០)	
		ស្តង់ដាទី ៨ : ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី:** **-សិទ្ធិទាមទារឱ្យសាកសួរ-គោលការណ៍ចំពោះមុខ:** ភាគីណាក៏មិនអាចត្រូវបានជម្រះក្តីដោយមិនបានសាកសួរឬ កោះហៅឡើយ ។ក្នុងករណីណាក៏ដោយ តុលាការត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ។ (មាត្រា ៣) - សិទ្ធិទទួលបាននូវអ្នកបកប្រែ។ នៅក្នុងតុលាការត្រូវប្រើ ភាសាខ្មែរ (មាត្រា ៥) **- តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ ការទាញហេតុផល**យ៉ាងឆាប់រហ័ស (៣០ថ្ងៃ លើកលែង ករណីមូលហេតុពិសេស) និងកោះហៅគូភាគី នៅពេលដែលពាក្យបណ្តឹងត្រូវបានដាក់ហើយ ។ (មាត្រា ៨០) - **តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទដើម្បីធ្វើការ ទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ហើយត្រូវកោះហៅគូភាគីមកចូលរួមផង** នៅពេលនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផលបានចប់សព្វគ្រប់។ (មាត្រា ១១៣) **ភស្តុតាង (មាត្រា ១២៣- ១៧២)** - តុលាការត្រូវគោរពតាម គោលការណ៍ទូទៅនៃ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និងមាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)**

			ភស្តុតាង (មាត្រា ១២៣-មាត្រា ១៣១) និងវិធាននៃការសាកសួរសាក្សី (មាត្រា ១៣២-មាត្រា ១៣៩), ការសាកសួរភាគី (មាត្រា ១៤០-មាត្រា ១៤២), កោសលវិច័យ (មាត្រា ១៤៣-មាត្រា ១៤៧), ភស្តុតាងជាឯកសារ (មាត្រា ១៤៨-មាត្រា ១៦០), ការត្រួតពិនិត្យ (មាត្រា ១៦១-មាត្រា ១៦២), ព្រមទាំងវិធាននៃការថែរក្សាភស្តុតាង (មាត្រា ១៦៣-មាត្រា ១៧២)	-ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១)
		ស្តង់ដាទី ១: ទទួលនូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី:** **-សិទ្ធិទាមទារឱ្យសាកសួរ-គោលការណ៍ចំពោះមុខ:** ភាគីណាក៏មិនអាចត្រូវបានជម្រះក្តីដោយមិនបានសាកសួរឬ កោះហៅឡើយ ។ក្នុងករណីណាក៏ដោយ តុលាការត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ។ (មាត្រា ៣) - **ការទទួលខុសត្រូវរបស់តុលាការ:** តុលាការ ត្រូវប្រឹងប្រែង ដើម្បីរ៉ាប់រងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យប្រព្រឹត្ត ទៅដោយ មានភាពយុត្តិធម៌និងឆាប់រហ័ស ។ (មាត្រា ៤) - **សិទ្ធិទទួលបាននូវអ្នកបកប្រែ ។** នៅក្នុងតុលាការត្រូវប្រើ ភាសាខ្មែរ (មាត្រា ៥) - - **តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ ការទាញហេតុផល**យ៉ាងឆាប់រហ័ស (៣០ថ្ងៃ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ដំណោះស្រាយមានប្រសិទ្ធិភាព ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួនលុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ និងការគោរពសិទ្ធិឯកជន ។ (មាត្រា ៨ មាត្រា ៩ មាត្រា ១២) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦)

			លើកលែង ករណីមូលហេតុពិសេស) និងកោះហៅតួភាគី នៅពេលដែលពាក្យបណ្តឹងត្រូវបានដាក់ហើយ ។ (មាត្រា ៨០) **- គោលការណ៍ទូទៅនៃការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ និងការរៀបចំ (មាត្រា ៨៩-មាត្រា ១០២)** - ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះត្រូវដឹកនាំនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ ការទាហហេតុផល និង ត្រូវដឹកនាំចាត់ចែងការទាញហេតុ ផលដោយផ្ទាល់មាត់។ (មាត្រា ៨៩) - តុលាការអាចសាកសួរឬឱ្យភាគីបំភ្លឺ។ ភាគីក៏មានសិទ្ធិឱ្យតុលាការសួរសំណួរចាំបាច់ទៅភាគីម្ខាង ទៀត។ (មាត្រា ៩០) - មធ្យោបាយតទល់ឬការពារខ្លួនត្រូវដាក់ឱ្យតុលាការនៅ ពេលណាមួយដែលសមរម្យតាមដំណើរការបណ្តឹង។ (មាត្រា ៩៣) - តុលាការមិនអាចយកអង្គហេតុណាដែលភាគីណាមួយមិនបានអះអាងមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រមបានឡើយ។ (មាត្រា ៩៥) - តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យភាគីដាក់ឯកសារត្រៀមនៅពេល ធ្វើនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផលនិងការ ទាញហេតុផលដោយផ្ទាលលមាត់។ (មាត្រា ១០១) - តុលាការអាចកំណត់អំឡុងពេលដែលត្រូវដាក់	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធមិ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១)

			ឯកសារ ត្រៀមលើកដំបូងរបស់ចុងចម្លើយ ។ (មាត្រា ១០២) **នីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (មាត្រា ១០៣-១១២)** - នៅក្នុងនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល តុលាការ ត្រូវរៀបចំនូវសេចក្តីអះអាងរបស់ភាគី បំភ្លឺនូវចំណុចវិវាទ នៃរឿងក្តីដែលគូភាគីយល់មិនស្របគ្នា និងរៀបចំភស្តុតាង ដែលទាក់ទងនឹងចំណុចវិវាទនៃរឿងក្តីនោះ ។ (មាត្រា១០៣) - នៅក្នុងនីតិវិធីត្រៀមសំរាប់ការទាញហេតុផល តុលាការ ត្រូវសាកល្បងផ្សះផ្សារ ។ (មាត្រា១០៤) - នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ត្រូវធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចចូលរួមបាន ។ (មាត្រា១០៥) -នៅពេលបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ដោយបានបញ្ចប់ការរៀបចំចំណុចវិវាទនៃរឿង ក្តី និង ភស្តុតាងហើយនោះតុលាការត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ជាមួយភាគីនូវអង្គហេតុដែលនឹងត្រូវបំភ្លឺ នៅ ពេលពិនិត្យ ភស្តុតាងនៅ ពេលក្រោយ ។ (មាត្រា ១០៧) -ក្រោយពីបានបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុ ផលហើយ ភាគីមិនអាចដាក់មធ្យោបាយតទល់ ឬការពារ ខ្លួនថ្មីបានទៀតទេ	

			លើកលែងតុលាការចង់ បានភស្តុតា បន្ថែម ។ (មាត្រា ១០៨) **ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់:** (មាត្រា ១១៣-មាត្រា១២២) **-តុលាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទដើម្បីធ្វើការ ទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ហើយត្រូវកោះហៅគូភាគីមកចូលរួមផង** នៅពេលនីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផលបានចប់សព្វគ្រប់ ។ (មាត្រា ១១៣) - ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ត្រូវធ្វើឡើង នៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចមានវត្តមាន បាន ។ ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ត្រូវធ្វើឡើង នៅសាលសវនាការជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១១៥) - **ភស្តុតាង:** តុលាការត្រូវគោរពតាម គោលការណ៍ទូទៅ នៃ ភស្តុតាង (មាត្រា ១២៣-មាត្រា ១៣១)	
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី :** -សិទ្ធិទទួលបាននូវការដោះស្រាយវិវាទរដ្ឋប្បវេណីតាមផ្លូវ តុលាការ ត្រូវបានធានា (មាត្រា ២) -សិទ្ធិទាមទារឱ្យសាកសួរ នៅចំពោះមុខ : តុលាការត្រូវ គោរព គោលការណ៍ ចំពោះមុខ ។ (មាត្រា ៣) -តុលាការត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឱ្យមានភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ។	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង

			(មាត្រា ៤) -សិទ្ធិទទួលបានអ្នកបកប្រែ (មាត្រា ៥) - អានុភាពនៃការបញ្ចប់នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល។ (មាត្រា ១០៨) - នីតិវិធីត្រៀមសម្រាប់ការទាញហេតុផល ត្រូវធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលភាគីសងខាងអាចចូលរួមបាន និងជាសាធារណៈ លើកលែងតែភាពជាសាធារណៈនេះបណ្តាលឱ្យខូចសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬករណីដែលមានបញ្ញត្តិពិសេសនៅក្នុងច្បាប់ ។(មាត្រា១០៥)	តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្ដី

ដំណាក់កាលទី៦៖ ការចេញសេចក្ដីសម្រេច

ប្រភេទរឿងក្ដី	និសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	- -តុលាការ មានដំណើរការប្រកប ដោយ តម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយ ឯករាជ្យ -ចៅក្រមនិងមន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញ វិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ - មន្ត្រីតុលាការ បម្រើការងារ ដោយ គោរពក្រម សីលធម៌ -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយ សមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀន នូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញា ដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២) -ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រម មាន អាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមាន ពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញ ភារកិច្ចអោយ បានល្អ (មាត្រា ៣១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រម ទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

				គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០) -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍ប៊ីងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម (២00២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមាន សមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** អំនាចតុលាការជាអំនាចឯករាជ្យ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី-១) **ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស** (**១៩៤៨**) -សវនាការដោយយុត្តិធមិ និងជាសាធារណៈដោយ តុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ**

			- តុលាការត្រូវតែឯករាជ្យ (ជំពូកទី ២-មាត្រា ២-៦-គោលការណ៍ឯករាជ្យ)	**(១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបានមានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និងការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវគោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ និងមានអភ័យឯកសិទ្ធិបុគ្គល។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥-១៦) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាមកំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសមាគម។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៩-១០-

				១៦)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**រដ្ឋធម្មនុញ្ញ** -អំនាចតុលាការ ធានារក្សាអនាគតិ និង ការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ (មាត្រា ១២៨-ថ្មី-២) **ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រម គួរតែមាន ទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការ នូវឥរិយាបថមិន លំអៀង (ជំពូកទី ២-មាត្រា ៧ មាត្រា ១៧-គោលការណ៍មិនលំអៀង)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយ តុលាការ ឯករាជ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -តុលាការមិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក , ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ និងធានានូវដំណើរការក្តី ដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៦) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានការពារ នៅពេលត្រូវបានគំរាម កំហែងក្នុងពេលបំពេញការងារ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុង សមាគម។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៤-៥-៦-៧-៨)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី2 :** មានឱកាស ស្មើៗគ្នាក្នុងការការពារខ្លួន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** -តុលាការអាចសម្រេចឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទ បណ្តោះអាសន្ន ។សាលក្រមលើអង្គសេចក្តី ត្រូវតែប្រកាសនៅក្នុងរយៈពេលដែលមិនអាចលើសពី ២ សប្តាហ៍ គិតពីថ្ងៃបង្ហាញខ្លួនជនជាប់ចោទ ដល់ តុលាការ (មាត្រា ៣០៣-៣)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ដំណោះស្រាយមានប្រសិទ្ធិភាព ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ, សិទ្ធិឯកជន។ (មាត្រា ៨ មាត្រា៩ មាត្រា ១២) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)**

				-មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ (មាត្រា ២-១) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បី លុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៦-១)
		ស្តង់ដាទី 5 : តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** -តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុង សំណុំរឿង រឺ ដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការ ប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៣២១)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ។ (មាត្រា៨ - មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ**

			សេចក្តីសម្រេច : (មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤) - សាលក្រមត្រូវសម្រេចចេញនៅពេលសវនាការ រឺ នៅពេលសវនាការលើកក្រោយ (មាត្រា ៣៤៧) - តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើអំពើទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញ នៅក្នុងសាល ដីកាបញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅបញ្ជូន ទៅជំនុំជំរះផ្ទាល់ រឺ កំនត់ហេតុនៃការបង្ហាញ ខ្លួនភ្លាម (មាត្រា ៣៤៨) - តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលថាអំពើនោះជាបទ ឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម រឺ បទលហុ ។ ប្រសិនបើពិនិត្យ ឃើញថាមានពិរុទ្ធភាពលើជនជាប់ចោទ តុលាការប្រកាសផ្តន្ទាទោស តាមច្បាប់បញ្ញត្តិ ។ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាអំពើនោះមិនមែនជាបទល្មើស ទេ រឺក៏ ជនជាប់ចោទគ្មានកំហុសទេ ជនជាប់ចោទត្រូវបានរួចខ្លួនពីបទចោទ (មាត្រា ៣៥០) - វិមតិសង្ស័យត្រូវតែបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទជានិច្ច (មាត្រា ៣៥១) - ការសំរេចអំពីប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី : តុលាការសម្រេចអំពីផលប្រយោជន៍ផ្នែក រដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសាលក្រមតែមួយជាមួយ រឿងព្រហ្មទណ្ឌ (មាត្រា ៣៥៥) - សាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជី ។ ក្រោយពីបានចុះ ហត្ថលេខាដោយ	(១៩៦៦) -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

			ប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជីរួច សាលក្រមដើមត្រូវតម្កល់ទុកនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីយ៉ាងយូរ បំផុត ៨ ថ្ងៃ ក្រោយការប្រកាសសាលក្រម ។ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីត្រូវតែក្សាទុកសាលក្រមដើមជានិច្ច (មាត្រា ៣៥៨) - គ្រប់សាលក្រមត្រូវតែប្រកាសនៅពេលសវនាការសាធារណៈ ។ ផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចត្រូវអានដោយសំលេងខ្លាំងៗ ដោយប្រធានសវនាការ (មាត្រា ៣៥៩) - សាលក្រមកំបាំងមុខត្រូវបានប្រកាសក្នុង ករណីជនជាប់ចោទមិនមានវត្តមាននៅក្នុងសវនាការ (មាត្រា ៣៦២)	
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	**ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល** - ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវតែបានធានាឱ្យស្របទៅតាមគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីអំពីឯករាជភាពរបស់តុលាការដែល អនុម័តដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ (មាត្រា ១-១) - ដំណើរការជំនុំជំរះក្តីត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងគោរពសិទ្ធិរបស់គូភាគី (មាត្រា ១-៣) **ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - តុលាការត្រូវតែឯករាជ្យ (ជំពូកទី ២-មាត្រា ២-៦-	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបានមានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និងការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់

			គោលការណ៍ឯករាជ្យ) **ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ : សេចក្តីសម្រេច** (មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤) - សាលក្រមត្រូវសម្រេចចេញនៅពេលសវនាការ រឺ នៅពេលសវនាការលើកក្រោយ - តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើ អំពើទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញ នៅក្នុង សាលដីកាបញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅ បញ្ជូនទៅជំនុំជំរះផ្ទាល់ រឺ កំនត់ហេតុនៃ ការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម	ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវ គោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ និង ធានានូវអភ័យឯកសិទ្ធី បុគ្គល ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧-៨-១០-១២-១៥ ១៦)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	**ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល** -ចៅក្រមត្រូវប្រកាន់អនាគតិ ដោយផ្អែកលើ មូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុដែលបានបង្ហាញ និង ស្រប ទៅតាមច្បាប់ ដោយគ្មានសំពាធ ការគំរាមកំហែង រឺ ការគំរាមកំហែង ដោយផ្ទាល់ រឺ មិនផ្ទាល់ ពីខាងភាគី រឺ ពីតតីយជនផ្សេងទៀត (មាត្រា ១- គោលការណ៍ឯករាជ្យ) **ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ :** **សេចក្តីសម្រេច (មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤)** - សាលក្រមត្រូវសម្រេចចេញនៅពេលសវនាការ រឺ នៅពេលសវនាការលើកក្រោយ - តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើ អំពើ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយ តុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -តុលាការមិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក , ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ និងធានានូវដំណើរការក្តី ដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៦)

			ទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញ នៅក្នុង សាលដីកាបញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅ បញ្ជូនទៅជំនុំជំរះផ្ទាល់ រឺ កំនត់ហេតុនៃការ បង្ហាញខ្លួនភ្លាម	
		ស្តង់ដាទី10: ទទួលបាននូវសាលក្រម ដែលមានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** -តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុង សំណុំរឿង រឺ ដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការ ប៉ុណ្ណោះ ។(មាត្រា ៣២១) **សេចក្តីសម្រេច : (មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤)** - សាលក្រមត្រូវសម្រេចចេញនៅពេលសវនាការ រឺ នៅពេលសវនាការលើកក្រោយ (មាត្រា ៣៤៧) - តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើអំពើទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញ នៅក្នុងសាល ដីកាបញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅបញ្ជូន ទៅជំនុំជំរះផ្ទាល់ រឺ កំនត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួន ភ្លាម (មាត្រា ៣៤៨) - តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលថាអំពើនោះជាបទ ឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម រឺ បទលហុ ។ ប្រសិនបើពិនិត្យ ឃើញថាមានពិរុទ្ធភាពលើជនជាប់ចោទ តុលាការប្រកាសផ្តន្ទាទោស តាមច្បាប់បញ្ញត្តិ ។ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាអំពើនោះមិនមែនជាបទល្មើស ទេ រឺក៏ ជនជាប់ចោទគ្មានកំហុសទេ ជនជាប់ចោទត្រូវបានរួចខ្លួនពីបទចោទ (មាត្រា ៣៥០)	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទី ដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)

			- វិមតិសង្ស័យត្រូវតែបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទជានិច្ច (មាត្រា ៣៥១) - ការសំរេចអំពីប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី : តុលាការសម្រេចអំពីផលប្រយោជន៍ផ្នែក រដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសាលក្រមតែមួយ ជាមួយរឿងព្រហ្មទណ្ឌ (មាត្រា ៣៥៥) - សាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជី ។ ក្រោយពីបានចុះ ហត្ថលេខាដោយ ប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជីរួច សាលក្រមដើមត្រូវ តម្កល់ទុកនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីយ៉ាងយូរ បំផុត ៨ ថ្ងៃ ក្រោយការប្រកាសសាលក្រម ។ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីត្រូវតែរក្សាទុកសាលក្រមដើមជានិច្ច (មាត្រា ៣៥៨) - គ្រប់សាលក្រមត្រូវតែប្រកាសនៅពេល សវនាការសាធារណៈ ។ ផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេច ត្រូវ អានដោយសំលេងខ្លាំងៗ ដោយប្រធាន សវនាការ (មាត្រា ៣៥៩) - សាលក្រមកំបាំងមុខត្រូវបានប្រកាសក្នុង ករណី ជនជាប់ចោទមិនមានវត្តមាននៅក្នុងសវនាការ (មាត្រា ៣៦២)	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** **ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី-សាលក្រមកំបាំង មុខ**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌

			(**មាត្រា ១៧៩-២១២**) -សាលក្រមត្រូវផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ និង ស្របទៅតាមទំរង់ និង បញ្ញត្តិ ច្បាប់ (**មាត្រា ១៧៩**) -ចំណុចដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យដោយសាលក្រម : តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមចំពោះការ ទាមទារទាំងអស់ដែលភាគីបានសុំ ។ តុលាការ មិនអាចចេញសាលក្រមចំពោះចំណុច ណាដែលភាគី មិនបានសុំឡើយ ។ តុលាការត្រូវសម្រេចសេចក្តីអំពីករណីកិច្ចទទួល បន្ទុកប្រាក់ប្រដាប់ក្តី ទោះបីជា គ្មានពាក្យសុំរបស់ភាគីក៏ដោយ ។ (**មាត្រា ១៨២**) -គោលការណ៍វិនិច្ឆ័យដោយផ្ទាល់ : មានតែ ចៅក្រមដែលបានធ្វើការទាញហេតុផល ដោយផ្ទាល់មាត់ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រមនោះតែប៉ុណ្ណោះទើបអាចចេញសាល ក្រមបាន (**មាត្រា ១៨៥**) -សាលក្រមកំបាំងមុខត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងករណីមិនមានការបង្ហាញខ្លួនរបស់ ដើមចោទ រឺ ចុងចម្លើយនៅកាលបរិច្ឆេទសំរាប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (**មាត្រា ២០០-២០១**) -ការប្រកាសសាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងក្នុងកំឡុង ពេល ១ ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបាន បញ្ចប់នូវការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (**មាត្រា ១៨៧**)	ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ - មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

			-របៀបនៃការប្រកាសសាលក្រម ៖ ការប្រកាសសាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងតាម កាលបរិច្ឆេទ នៅក្នុងសាលសវនាការដែលបើកជាសាធារណៈ ដោយប្រធានក្រុម ប្រឹក្សាជំនុំជម្រះជាអ្នកអានសេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់ដោយផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម (**មាត្រា ១៨៨**) -ចៅក្រមដែលចេញសាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាលើលិខិតសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៨៩**) -លិខិតសាលក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យគូភាគី ក្នុងកំឡុងពេល ២ សប្ដាហ៍ ដោយគិត ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានប្រកាសសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៩០**) - ចំពោះការទាមទារដែលមានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់ តុលាការអាចចេញដីកាសម្រេចដាស់ តឿនតាមពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បំណុលបាន ។ ប៉ុន្តែ ករណីនេះអាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែអាច ធ្វើការ បញ្ជូនដីកានោះនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបាន តាមវិធីក្រៅពីការបញ្ជូនតាមការផ្សាយជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ៣១៩)	
		ស្តង់ដាទី10: ទទួលបាននូវសាលក្រមដែល មានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** **ជំពូកទី ៥ ៖ ការសម្រេចសេចក្តី-សាលក្រមកំបាំង មុខ (មាត្រា ១៧៩-២១២)** -សាលក្រមត្រូវផ្អែកលើការទាញហេតុផលដោយ	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ)

			ផ្ទាល់មាត់ និង ស្របទៅតាមទំរង់ និង បញ្ញត្តិ ច្បាប់ (**មាត្រា ១៧៩**) -ចំណុចដែលត្រូវវិនិច្ឆ័យដោយសាលក្រម : តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមចំពោះការ ទាមទារទាំងអស់ដែលភាគីបានសុំ ។ តុលាការ មិនអាចចេញសាលក្រមចំពោះចំណុច ណាដែលភាគី មិនបានសុំឡើយ ។ តុលាការត្រូវសម្រេចសេចក្តីអំពីករណីកិច្ចទទួល បន្ទុកប្រាក់ប្រដាប់ក្តី ទោះបីជា គ្មានពាក្យសុំរបស់ភាគីក៏ដោយ ។ (**មាត្រា ១៨២**) -គោលការណ៍វិនិច្ឆ័យដោយផ្ទាល់ : មានតែ ចៅក្រមដែលបានធ្វើការទាញហេតុផល ដោយផ្ទាល់មាត់ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រមនោះតែប៉ុណ្ណោះទើបអាចចេញសាល ក្រមបាន (**មាត្រា ១៨៥**) -សាលក្រមកំបាំងមុខត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងករណីមិនមានការបង្ហាញខ្លួនរបស់ ដើមចោទ រឺ ចុងចម្លើយនៅកាលបរិច្ឆេទសំរាប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (**មាត្រា ២០០-២០១**) -ការប្រកាសសាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងក្នុងកំឡុង ពេល ១ ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបាន បញ្ចប់នូវការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (**មាត្រា ១៨៧**) -របៀបនៃការប្រកាសសាលក្រម : ការប្រកាសសាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងតាម កាលបរិច្ឆេទ នៅ	**គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា** (**១៩៩០**)

			ក្នុងសាលសវនាការដែលបើកជាសាធារណៈ ដោយប្រធានក្រុម ប្រឹក្សាជំនុំជម្រះជាអ្នកអាន សេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់ដោយផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម (**មាត្រា ១៨៨**) -ចៅក្រមដែលចេញសាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខា លើលិខិតសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៨៩**) -លិខិតសាលក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យគូភាគី ក្នុងកំឡុងពេល ២ សប្ដាហ៍ ដោយគិត ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានប្រកាសសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៩០**)	
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី៧- ការចែកចាយសេចក្តីសម្រេច

ប្រភេទរឿងក្តី	និសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពល រដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការ មានដំណើរការប្រកប ដោយ តម្លាភាព - ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងមន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ - ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងមន្ត្រីតុលាការ បម្រើការងារ ដោយគោរពក្រមសីលធម៌ -ភាគីទាំងសងខាង ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយមេត្តាធម៌ និងគោរព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	- តុលាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឱ្យពាក្យបណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋអាចចុះ បញ្ជី និងអាចតាមដានបាន (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៥0 និង មាត្រា ៧៥ , និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦) - តុលាការមានបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព អាចចាត់ចែង រឿងក្តី ដើម្បីកំណត់ បញ្ហាឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៤៧-៣៦៤ និងក្រម នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថី ទី ២ ជំពូកទី ៥ : ការសម្រេចសេចក្តី) -តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេច	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់។

	-តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព		ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធមិ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	(កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩0)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និងការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវាសមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម (២00២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមានសមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី 8 :** ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** **- ដីកាឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)**

			(មាត្រា ៤៨២-៤៩០) - ដីកាឱ្យដំណឹងគឺជាលិខិតដែលឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលបញ្ញត្តិច្បាប់តម្រូវឱ្យជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធទទួល បានដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនោះ **(មាត្រា ៤៨២-១)** - ដីកាឱ្យដំណឹងត្រូវធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់ព្រះរាជ្ញា របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា រឺ របស់ភាគី **(មាត្រា ៤៨២-២)** - ការជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធអាចត្រូវធ្វើ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា **(មាត្រា ៤៨៤)** - ការជូនដំណឹងក៏អាចត្រូវធ្វើដោយអាជ្ញាសាលាផងដែរ **(មាត្រា ៤៨៥)** - របៀបផ្សេងទៀតនៃការជូនដំណឹង : ដោយ ក្រឡាបញ្ជី តាមផ្លូវរដ្ឋបាល ដោយប្រធាន ពន្ធនាគារ រឺ មណ្ឌលឃុំខ្លួន តាមរយៈអង្គភាព នគរបាល រឺ កងរាជអាវុធហត្ថ **(មាត្រា ៤៨៩)** - សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការក៏អាចជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធគ្មានទីលំនៅ ឬ រស់នៅក្រៅដែន ដីជាតិ ។ **(មាត្រា ៤៩០)**	-មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍ ។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)**

				-ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី10: ទទួលបាននូវសាលក្រម ដែល មានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** **- ដីកាឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ (មាត្រា ៤៨២-៤៩០)** - ដីកាឱ្យដំណឹងគឺជាលិខិតដែលឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលបញ្ញត្តិច្បាប់តម្រូវឱ្យជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធទទួល បានដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនោះ	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** **-**ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។

			(មាត្រា ៤៨២-១) - ដីកាឱ្យដំណឹងត្រូវធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់ព្រះរាជា របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា រឺ របស់ភាគី (**មាត្រា ៤៨២-២**) - ការជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធអាចត្រូវធ្វើ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា (**មាត្រា ៤៨៤**) - ការជូនដំណឹងក៏អាចត្រូវធ្វើដោយអាជ្ញាសាលាផងដែរ (**មាត្រា ៤៨៥**) - របៀបផ្សេងទៀតនៃការជូនដំណឹង : ដោយ ក្រឡាបញ្ជី តាមផ្លូវរដ្ឋបាល ដោយប្រធាន ពន្ធនាគារ រឺ មណ្ឌលឃុំខ្លួន តាមរយៈអង្គភាព នគរបាល រឺ កងរាជអាវុធហត្ថ (**មាត្រា ៤៨៩**) - សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការក៏អាចជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធគ្មានទីលំនៅ ឬ រស់នៅក្រៅដែន ដីជាតិ ។ (**មាត្រា ៤៩០**)	ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** - សាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជី ។ ក្រោយពីបានចុះ ហត្ថលេខាដោយ ប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជីរួច សាលក្រមដើមត្រូវ តម្កល់ទុកនៅ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីយ៉ាងយូរ បំផុត ៨ ថ្ងៃ ក្រោយការប្រកាសសាលក្រម ។	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)**

			ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីត្រូវតែរក្សាទុកសាលក្រមដើមជានិច្ច (**មាត្រា ៣៩៨**) - **ដីកាឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ** (**មាត្រា ៤៨២-៤៩០**) - ដីកាឱ្យដំណឹងគឺជាលិខិតដែលឱ្យដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលបញ្ញត្តិច្បាប់តម្រូវឱ្យជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធទទួល បានដំណឹងអំពីសេចក្តី សម្រេចនោះ (**មាត្រា ៤៨២-១**) - ដីកាឱ្យដំណឹងត្រូវធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា រឺ របស់ភាគី (**មាត្រា ៤៨២-២**) - ការជូនដំណឹងដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធអាចត្រូវធ្វើដោយព្រះរាជអាជ្ញា (**មាត្រា ៤៨៤**) - ការជូនដំណឹងក៏អាចត្រូវធ្វើដោយអាជ្ញាសាលាផងដែរ (**មាត្រា ៤៨៥**) - របៀបផ្សេងទៀតនៃការជូនដំណឹង : ដោយក្រឡាបញ្ជី តាមផ្លូវរដ្ឋបាល ដោយប្រធាន ពន្ធនាគារ រឺ មណ្ឌលឃុំខ្លួន តាមរយៈអង្គភាព នគរបាល រឺ កងរាជអាវុធហត្ថ (**មាត្រា ៤៨៩**) - សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការក៏អាចជូនដំណឹង	-ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			ដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធគ្មានទីលំនៅ ឬរស់នៅក្រៅ ដែនដីជាតិ (មាត្រា ៤៩០)	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** - តុលាការត្រូវជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចដាស់តឿនទៅឱ្យម្ចាស់បំណុល និង កូន បំណុល ។ ដីកាសម្រេចដាស់តឿននេះត្រូវមានអានុភាពនៅពេលដែលបានបញ្ជូន ទៅដល់កូនបំណុល (**មាត្រា ៣២៥**)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
		ស្តង់ដាទី៩: ត្រូវបានគេ យកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** - លិខិតសាលក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យគូភាគីក្នុងកំឡុងពេល ២ សប្តាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបានប្រកាសសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៩០**)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង ។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង

				គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ចនិងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើមកំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)** -ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទ

				យ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទី ដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី10 :ទទួលបាននូវសាលក្រម ដែលមានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្ត បានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** - លិខិតសាលក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យគូភាគី ក្នុងកំឡុងពេល ២ សប្តាហ៍ ដោយគិត ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានប្រកាសសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៩០**)	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវ ធានា ដល់សាធារណជននូវ តម្លាភាព និងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** - លិខិតសាលក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យគូភាគី ក្នុង កំឡុងពេល ២ សប្តាហ៍ ដោយគិត ចាប់ពីថ្ងៃ ដែល បានប្រកាសសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៩០**) - ការប្រកាសសាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងក្នុងកំឡុង ពេល ១ ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែល បានបញ្ចប់នូវការ ទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ (**មាត្រា ១៨៧**) - របៀបនៃការប្រកាសសាលក្រម : ការប្រកាស សាលក្រមត្រូវធ្វើឡើងតាម កាលបរិច្ឆេទ នៅក្នុង សាលសវនាការដែលបើកជាសាធារណៈ ដោយ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុង តុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែល អាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)

			ប្រធានក្រុម ប្រឹក្សាជំនុំជម្រះជាអ្នកអានសេចក្តីសម្រេច បញ្ចប់ដោយផ្អែកលើច្បាប់ដើមនៃមូលសាលក្រម (**មាត្រា ១៨៨**) - ចៅក្រមដែលចេញសាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាលើលិខិតសាលក្រមនោះ (**មាត្រា ១៨៩**) - ការបញ្ជូនសាលក្រមតាមរយៈបុគ្គលិក ប្រៃសណីយ៍ អាជ្ញាសាលា រឺ ក្រឡាបញ្ជី ទៅ លំនៅឋាន ទីសំណាក់ កន្លែងធ្វើការ រឺ ធ្វើ អាជីវកម្ម រឺ ដោយរដ្ឋបាល រឺ ការបញ្ជូនត្រូវធ្វើ ឡើងនៅកន្លែងដែលជួបប្រទះអ្នកនោះ បើសិន ជាមិនស្គាល់អាស័យ ដ្ឋានរបស់គូភាគី (**មាត្រា ២៤៦-២៥៧**)	
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី៨. ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច ឬការធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យ(ឧទ្ធរណ៍)

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពល រដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការ មានដំណើរការប្រកបដោយ តម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ -មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ -គូវិវាទមានតំណាងដែលមានប្រសិទ្ធភាព -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	-តុលាការមានសមត្ថភាពដែលអាចធានាថា សេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានតាមដាន ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី គន្ថីទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ២ : បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ , គន្ថីទី ៥ ជំពូកទោល : នីតិវិធីដាស់តឿន) -តុលាការត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីធានាសេចក្តីសម្រេច ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាង លឿន និងការបិទ ដោយត្រឹមត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៥៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណ:។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់។

			ព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	(កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និងការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវាសមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍ប៊ីងហ្កាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម (២០០២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមានសមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី 6 : តុលាការ ឯករាជ្យ	អំនាចតុលាការត្រូវតែឯករាជ្យស្របតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ដំណើរការក្តីនៅក្នុងតុលាការត្រូវ តែធ្វើឡើងដោយយុត្តិធម៌ ហើយសិទ្ធិរបស់ គូភាគីត្រូវ បាន គោរព	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយតុលាការ ឯករាជ ។ (មាត្រា ១០)

			(រដ្ឋធម្មនុញ្ញ-មាត្រា ១២៨ ថ្មី នីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌ ១៩៩៣-មាត្រា ១ និង ក្រមសីលធម៌ របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ២-៦)	**គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការត្រូវបានធានា មិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ ត្រូវ បានផ្តល់ឱ្យនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើស និង ការបណ្តុះបណ្តាលដោយត្រឹមត្រូវ ធានានូវអាណត្តិរបស់ ចៅក្រម ការតំឡើងឋានៈ ដោយមិនលំអៀង ការចាត់ ចែងរឿងក្តីផ្ទៃក្នុង និងតុលាការ ត្រូវប្រកាន់ភ្ជាប់នូវ គោលការណ៍សំងាត់វិជ្ជាជីវៈ។(កឋាខ័ណ្ឌទី ១-៤-៥- ៧- ៨-១០-១២-១៥)
		ស្តង់ដាទី 7 : តុលាការមិន លំអៀង	អំនាចតុលាការធានាអនាគតិ និង ការពារសិទ្ធិ សេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និង ចៅក្រមត្រូវ ប្រកាន់ នូវឥរិយាបថមិន លំអៀង ទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការ (រដ្ឋធម្មនុញ្ញ-មាត្រា ១២៨ ថ្មី និង ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៧-១៧)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយ តុលាការ ឯករាជ។(មាត្រា ១០) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលា ការ (១៩៨៥)** -តុលាការមិនត្រូវបាន មានការជ្រៀតជ្រែក , ការប្រើប្រាស់នូវនីតិវិធីច្បាប់ និងធានានូវដំណើរការក្តី ដោយយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិរបស់ភាគី។(កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៦)
		ស្តង់ដាទី 8: ត្រូវបានគេ យកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	អំនាចតុលាការធានាអនាគតិ និង ការពារសិទ្ធិ សេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និង ចៅក្រមត្រូវ ប្រកាន់ នូវឥរិយាបថមិន លំអៀង ទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ។(មាត្រា ១០)

			(រដ្ឋធម្មនុញ្ញ-មាត្រា ១២៨ ថ្មី និង ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៧-១៧)	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
		ស្តង់ដាទី10: ទទួលបាននូវសាលក្រមដែលមានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣)	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវ ធានាដល់សាធារណជននូវ តម្លាភាព	អំនាចតុលាការធានាអនាគតិ និង ការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និង ចៅក្រមត្រូវ ប្រកាន់	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)**

		និងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	នូវកិរិយាបថមិន លំអៀង ទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការ (រដ្ឋធម្មនុញ្ញ-មាត្រា ១២៨ ថ្មី និង ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៧-១៧)	-មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និង ត្រូវបានការពារដោយស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ដោយគ្មានការរើសអើង។ (មាត្រា ២-១-២ , មាត្រា ៧ និង មាត្រា ៨) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យ ត្រូវបានការពារ។ (មាត្រា ១៤-១ , មាត្រា ១៤-៣-ច និងមាត្រា ២៦) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (១៩៦៦)** -វិធានការពិសេសដើម្បីធានានូវពូជសាសន៍ ឬដើម កំណើតជាតិសាសន៍។ (មាត្រា ២-២) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ការធានានូវសិទ្ធិរបស់កុមារ និងសិទ្ធិរបស់កុមារដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ រួម ទាំងសិទ្ធិមានអ្នកបកប្រែ។ (មាត្រា ២-១ , មាត្រា ៤០-២-ខ-vi) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ រើសអើង ប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៧៩)**

				-ស្ត្រីត្រូវមានសមភាពស្មើគ្នានៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃនីតិវិធីក្នុងតុលាការ និងវិធានការសមរម្យ ដើម្បីលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ។ (មាត្រា ១៥-១ , មាត្រា ១៥-២ និងមាត្រា ១៦-១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា- ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី1 :** វិស័យតុលាការ អនុម័តនៅក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនូវវិធានការចាប់បង្ខំ	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** - សាលក្រមកំបាំងមុខត្រូវតែប្តឹងទាស់ដោយ ពិរុទ្ធជននៅក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លីបំផុត មុន ពេលតុលាការប្រកាសសាលក្រម (មាត្រា ៣៩៣) **នីតិវិធីប្រតិបត្តិ (មាត្រា ៤៩៦-៥៥៤)** - ការអនុវត្តទោស និងការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវ ធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់អយ្យការ - អយ្យការធ្វើការអនុវត្តទោស នៅពេលដែល សេចក្តី	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** - ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន ឬការនិរទេសខ្លួន លុះត្រាណាតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតិ។ (មាត្រា ៩) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** - ត្រូវបានជូនដំណឹងភ្លាមអំពីការចោទប្រកាន់ និងត្រូវនាំខ្លួន ភ្លាមមកឱ្យចៅក្រម។ ត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានទោស។

			សម្រេចរបស់តុលាការបានក្លាយ ទៅស្ថាពរ - រយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជ អាជ្ញា មិនមែនជាឧបសគ្គសដល់ការអនុវត្តទោស ទេ **បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រម (មាត្រា ៣៧៣-៤១៦)** -សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ មានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីសម្រេចអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែល ធ្វើប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ដំបូង ដែលស្ថិតនៅក្នុងសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងរឿង ព្រហ្មទណ្ឌ - បណ្តឹងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួលខុសត្រូវ រដ្ឋប្បវេណី ត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែលបានប្រកាសសាលក្រម - ពិរុទ្ធជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី ។ មេធាវីត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យធ្វើ បណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ។ ប៉ុន្តែពិរុទ្ធជនជាអនីតិជន អាចតំណាង ដោយឪពុកម្តាយ រឺ អ្នកអាណា ព្យាបាល ។ ក្នុង ករណីនេះអ្នកតំណាងមិនចាំបាច់មានលិខិតប្រគល់ សិទ្ធិទេ -ក្រឡាបញ្ជីចុះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅលើបញ្ជីពិសេស ដែលរក្សាទុកនៅក្នុងបញ្ជីនៃតុលាការ ។ លិខិត ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយក្រឡាបញ្ជី និង	មាន សមត្ថភាពក្នុងការពិនិត្យសាក្សី ។ សេរីភាពរួចផុតពីការ ធ្វើទារុណកម្ម ។ (មាត្រា ៧ មាត្រា ៩ មាត្រា ១៤-២ មាត្រា ១៤-៣-ង មាត្រា ១៥)

			អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឺ អ្នក តំណាង ។ លិខិតប្រគល់ សិទ្ធិ ត្រូវភ្ជាប់នឹងលិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។	
		ស្តង់ដាទី4 : ទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីនៅក្នុងរយៈមួយដ៏សមស្រប	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** **និទ្ទេសដែលត្រូវចុះលើសាលក្រម** (មាត្រា ៣៥៨) -សាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយប្រធាន និង ក្រឡាបញ្ជី **អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាអនក្ខរជន** (មាត្រា ៣៧៨) - កាលណាអ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនចេះចុះហត្ថលេខា អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រូវផ្តិតម្រាមដៃ **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា** (មាត្រា ៣៨១) ● ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ ● ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ ● រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួល ខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី** (មាត្រា ៣៨២) ● ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជន	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ភ្លាម និងត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក និងមាត្រា ១៤-៣-គ) **អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៨៩)** -ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ភ្លាម និងដោយ ផ្ទាល់ និងផលប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតរបស់កុមារ គឺជាមូល ដ្ឋាននៃបញ្ហាក្នុងការសម្រេច ដោយគ្មានការ ពន្យាពេល ។ (មាត្រា ៤០-២-ខ-ii និងមាត្រា ៤០-២-ខ- iii)

			ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ ● កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម ● កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចាត់ទុកថាចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្តើមគិតពី ពេលទទួលដំណឹងសាលក្រម ទោះបីការអោយដំណឹងនេះធ្វើតាមវិធីណាក៏ដោយ **ការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍** (មាត្រា ៣៨៦) ក្នុងករណីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្រឡាបញ្ជីនៃ តុលាការជាន់ដំបូងរៀបចំសំណុំរឿងដើម្បី បញ្ជូនទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ **ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវដោះស្រាយរឿងក្តីឱ្យឆាប់រហ័ស និង មាន ប្រសិទ្ធិភាព(មាត្រា ២៩)	

			- ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀននូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញាដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២) -ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រមមានអាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញភារកិច្ចអោយបានល្អ (មាត្រា ៣១) - សមត្ថភាពរបស់ចៅក្រមក្នុងការបំពេញភារកិច្ចអាស្រ័យលើ ទំហំនៃកិច្ចការមានការគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ពីបុគ្គលិក និង មាន សំភារៈគ្រប់គ្រាន់ សំរាប់បំពេញការងារទាំងនេះ (មាត្រា ៣៣)	
		ស្តង់ដាទី 5 : តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** **និទ្ទេសដែលត្រូវចុះលើសាលក្រម (មាត្រា ៣៩៨)** -សាលក្រមត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយប្រធាន និងក្រឡាបញ្ជី **បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រម (មាត្រា ៣៧៣-៤១៦)** -សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ មានសមត្ថកិច្ចសម្រេចអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលប្រឆាំង នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ដំបូង ដែលស្ថិត	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១)

			នៅក្នុងសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងរឿង ព្រហ្មទណ្ឌ -បណ្តឹងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួលខុសត្រូវ រដ្ឋប្បវេណី ត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែលបាន ប្រកាសសាលក្រម - ពិរុទ្ធជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី ។ មេធាវីត្រូវតែមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យធ្វើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។ ប៉ុន្តែពិរុទ្ធជនជាអនីតិជន អាច តំណាង ដោយឪពុក ម្តាយ រឺ អ្នកអាណា ព្យាបាល ។ ក្នុងករណីនេះ អ្នកតំណាងមិនចាំបាច់ មាន លិខិតប្រគល់សិទ្ធិទេ ។ - ក្រឡាបញ្ជីចុះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅលើបញ្ជីពិសេស ដែលរក្សាទុកនៅក្នុងបញ្ជីនៃតុលាការ ។ លិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយក្រឡាបញ្ជី និង អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឺ អ្នក តំណាង ។ លិខិត ប្រគល់សិទ្ធិ ត្រូវភ្ជាប់នឹងលិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។ **អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាអនក្ខរជន (មាត្រា ៣៧៨)** - កាលណាអ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនចេះចុះហត្ថលេខា អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រូវផ្តិតម្រាមដៃ **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា (មាត្រា ៣៨១)**	**គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ របស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

			• ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ • ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ • រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួល ខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ៣៨២)** • ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ • កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម • កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចាត់ទុកថាចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្តើមគិតពី ពេលទទួលដំណឹងសាលក្រម ទោះបីការអោយដំណឹងនេះធ្វើតាមវិធីណាក៏ដោយ	

			ការបញ្ជូនសំនុំរឿងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ (មាត្រា ៣៨៦) ក្នុងករណីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការជាន់ដំបូងរៀបចំសំណុំរឿងដើម្បី បញ្ជូនទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ **បណ្តឹងសើរើក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ (មាត្រា ៤៤៣-៤៥៥)** ● បណ្តឹងសើរើអាចត្រូវធ្វើបានក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ទោះបីតុលាការដែលបានសម្រេចនោះជាតុលាការណា ក៏ដោយ និងទោះបីទោសដែលបានប្រកាសនោះជាទោសអ្វីក៏ដោយ ● សភាពេញអង្គនៃតុលាការកំពូលមានសមត្ថកិច្ចលើបណ្តឹងសើរើ **នីតិវិធីប្រតិបត្តិ (មាត្រា ៤៩៦-៥៥៤)** - ការអនុវត្តទោស និងការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់អយ្យការ - អយ្យការធ្វើការអនុវត្តទោស នៅពេលដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការបានក្លាយទៅ ស្ថាពរ - រយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជ អាជ្ញាមិនមែនជាឧបសគ្គសដល់ការ អនុវត្តទោស ទេ	
		ស្តង់ដាទី10: ទទួលបាននូវសាលក្រម	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ**	**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ**

		ដែលមានមូលហេតុ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យ	**នីតិវិធីប្រតិបត្តិ (មាត្រា ៤៩៦-៥៩៤)** - ការអនុវត្តទោស និងការបង្ខំដល់រូបកាយត្រូវ ធ្វើតាមគំនិតផ្តើមរបស់អយ្យការ - អយ្យការធ្វើការអនុវត្តទោស នៅពេលដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការបានក្លាយ ទៅស្ថាពរ - រយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជ អាជ្ញាមិនមែនជាឧបសគ្គសដល់ការ អនុវត្តទោស ទេ **បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រម (មាត្រា ៣៧៣-៤១៦)** -សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ មានសមត្ថកិច្ចសម្រេចអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលប្រឆាំង នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ដំបូង ដែលស្ថិតនៅក្នុងសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងរឿង ព្រហ្មទណ្ឌ -បណ្តឹងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែល បានប្រកាសសាលក្រម - ពិរុទ្ធជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី ។ មេធាវីត្រូវតែមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យធ្វើ បណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ។ ប៉ុន្តែពិរុទ្ធជនជាអនីតិជន អាចតំណាង ដោយឪពុកម្តាយ រឺ អ្នកអាណាព្យាបាល ។ ក្នុង ករណីនេះ អ្នកតំណាង	**(១៩៦៦)** -ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យាពេល ត្រឹមត្រូវ ។ (មាត្រា ១៤-៣-គ) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** - ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទិ១០-១៦)

			មិនចាំបាច់មានលិខិត ប្រគល់សិទ្ធិទេ ។ - ក្រឡាបញ្ជីចុះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅលើបញ្ជីពិសេស ដែលរក្សាទុកនៅក្នុងបញ្ជីនៃតុលាការ ។ លិខិត ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយក្រឡាបញ្ជី និង អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ វឺ អ្នក តំណាង ។ លិខិតប្រគល់ សិទ្ធិ ត្រូវភ្ជាប់នឹងលិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** **គន្ថីទី ៣ : ជំពូកទី ២- បណ្តឹងឧបាស្រ័យ** (មាត្រា **២៥៩-៣០៦**) - ប្រភេទនៃបណ្តឹងឧបាស្រ័យទៅតុលាការជាន់ ខ្ពស់ចំពោះការសម្រេចដែលមិនទាន់ចូលជា ស្ថាពរ មានដូចខាងក្រោមនេះ (មាត្រា២៥៩): - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសាលក្រមរបស់សាលាដំបូង.. - បណ្តឹងសាទុក្ខចំពោះសាលដីការបស់តុលាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ - បណ្តឹងជំទាស់អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ **បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍** (មាត្រា **២៦០-២៨២**) -បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចធ្វើទៅបាន ប្រសិនបើមិនមានការព្រមព្រៀងគ្នាបោះបង់ចោល ការប្តឹង ឧទ្ធរណ៍	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស** (**១៩៤៨**) -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ - មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិ

			និង សាលក្រមចុងក្រោយនោះវិនិច្ឆ័យ លើរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី រឺ ពាណិជ្ជកម្ម ចាប់ពី ៥ លាន រៀល ឡើងទៅ (**មាត្រា ២៦០**) -បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើនៅក្នុងកំឡុងពេល ១ ខែ ដោយគិតចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលបាន ទទួលការបញ្ជូន លិខិតសាលក្រម (**មាត្រា ២៦៤**) - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើឡើង ដោយដាក់ពាក្យ បណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ទៅតុលាការដើម (**មាត្រា ២៦៥**) - ពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបញ្ជូនទៅចុងបណ្តឹង ឧទរណ៍ (**មាត្រា ២៦៧**) **បណ្តឹងសាទុក្ខ** (**មាត្រា ២៨៣-៣០០**) - បណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើទៅតុលាការកំពូល ប្រឆាំងនឹងសាលដីកាចុងក្រោយរបស់ សាលាឧទ្ធរណ៍ និង សាលក្រមចុងក្រោយ របស់សាលាដំបូង ក្នុងករណីដែលគូភាគី ព្រមព្រៀងមិនប្តឹងឧទ្ធរណ៍ (**មាត្រា ២៨៣**) - បណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបាន ដោយយក មូលហេតុនៃភាពផ្ទុយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ បទដ្ឋានគតិយុត្តិ ដែលមានឥទ្ធិពលលើសាលដីកា រឺ សាលក្រម (**មាត្រា ២៨៤-២៨៥**) - បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែធ្វើឡើងដោយដាក់ ពាក្យ បណ្តឹងទៅតុលាការដើម ។ តុលាការដើម ត្រូវផ្ញើ	របស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កបាំខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១)

			ឱ្យបានឆាប់រហ័ស នូវពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខ និង សំណុំរឿងទៅតុលាការនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ (**មាត្រា ២៨៧**) -ពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបញ្ជូនទៅគូភាគី (**មាត្រា ២៦៧**) **បណ្តឹងជំទាស់** (**មាត្រា ៣០១-៣០៦**) - ភាគីត្រូវដាក់ពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការ ដើម ។ តុលាការដើមត្រូវ ផ្ញើឱ្យបានឆាប់រហ័ស នូវពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ និង សំណុំរឿងទៅ តុលាការ នៃបណ្តឹងជំទាស់ (**មាត្រា ៣០១**) - បណ្តឹងជំទាស់ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងកំឡុងពេល ១ សប្តាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបានទទួលដំណឹង អំពីដីកាសម្រេច (**មាត្រា ៣០៣**) បើសិនកូនបំណុលមិនបានដាក់ពាក្យសុំតវ៉ាចំពោះដីកាសម្រេចដាស់តឿន ក្នុងកំឡុងពេល ២ សប្តាហ៍ បន្ទាប់ពីថ្ងៃដែលបានទទួលការបញ្ជូនដីកាសម្រេចដាស់តឿននោះ តុលាការត្រូវប្រកាស ឱ្យអនុវត្តបណ្តោះអាសន្ន។ (មាត្រា ៣២៨) **គន្លឹះទី ៦ : ការអនុវត្តដោយបង្ខំ** (**មាត្រា ៣៣៤-**	

			៥២៩) - **គោលគំនិតនៃការអនុវត្តដោយបង្ខំ (មាត្រា ៣៣៤-៣៧៨)** - បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទាមទារ រឺ សិទ្ធិប្រាតិភោគដែលបានកំនត់ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី រឺច្បាប់ ផ្សេងទៀត អាចទាមទារឱ្យសម្រេចសិទ្ធិនោះដោយការអនុវត្តដោយបង្ខំ (**មាត្រា ៣៣៤**) - ការអនុវត្តដោយបង្ខំត្រូវធ្វើឡើងដោយស្ថាប័នអនុវត្តតាមពាក្យសុំរបស់ភាគី ។ ស្ថាប័នអនុត្ត រឺ តុលាការអនុវត្ត រឺ អាជ្ញាសាលា (ឧ : សាលាដំបូង) ។ សាលាដំបូងដែលអាជ្ញាសាលាស្ថិតនៅ ត្រូវធ្វើការសម្រេចតាមការដាក់ពាក្យសុំប្តឹងជំទាស់នឹងការអនុវត្តដោយបង្ខំ ដោយ អាជ្ញាសាលា ។(**មាត្រា ៣៣៦**) - ការសម្រេចសេចក្តីរបស់តុលាការអនុវត្ត ត្រូវធ្វើឡើងដោយដីកាសម្រេច (**មាត្រា ៣៣៧**) - ការអនុវត្តដោយអាជ្ញាសាលា រឺ តុលាការអនុវត្តដទៃទៀត នៅថ្ងៃឈប់សំរាក រឺ ថ្ងៃ អាទិត្យ ត្រូវទទួលការអនុញ្ញាត ពីសាលាដំបូងដែលខ្លួនស្ថិតនៅ (**មាត្រា ៣៤០**)	

			- ការប្តឹងជំទាស់នឹងការអនុវត្ត ត្រូវដាក់ពាក្យនៅតុលាការអនុវត្ត នៅសាលាដំបូង ដែលអាជ្ញាសាលាស្ថិតនៅ (**មាត្រា ៣៤៤**) - ការអនុវត្តដោយបង្ខំត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើលិខិតអនុវត្តដូចជា សាលក្រម រឺសាលដីកាសម្រេច (**មាត្រា ៣៥០**) - ការអនុវត្តដោយបង្ខំរបស់តុលាការបរទេសត្រូវតែទទួលពីតុលាការកម្ពុជា (**មាត្រា ៣៥២**) - ការអនុវត្តដោយបង្ខំដោយផ្អែកលើសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តករ របស់មជ្ឈត្តករក្នុងប្រទេស រឺបរទេស ត្រូវទទួលដីកាសម្រេចអនុវត្ត របស់តុលាការនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (**មាត្រា ៣៥៣**) - ការដាក់ពាក្យបណ្តឹងតវ៉ាចំពោះការអនុវត្តដោយបង្ខំ អាចធ្វើបានដោយកូនបំណុល ដើម្បីទាមទារកុំឱ្យអនុវត្ត(**មាត្រា ៣៦៣-៣៧០**) - **ការអនុវត្តដោយបង្ខំ ចំពោះសិទ្ធិទាមទារ ដែលមាន គោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់** (**មាត្រា ៣៧៩-៤៩៥**) - លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានបញ្ញត្តិពិសេសនៅក្នុងក្រមនេះ រឺ ច្បាប់ផ្សេងទៀត	

			ការរឹបអូសអាចធ្វើបានចំពោះរូបទ្រព្យ រឺ អរូបទ្រព្យទាំងអស់ដែលធ្លាក់ទៅលើកូនបំណុលនៃ ការអនុវត្ត - **បទប្បញ្ញត្តិពិសេសស្តីពីការអនុវត្តសិទ្ធិប្រាតិភោគ (មាត្រា ៤៩៦-៥២៣)** - ការអនុវត្តសិទ្ធិប្រាតិភោគ ត្រូវតែផ្អែកលើ លិខិតអនុវត្តសិទ្ធិប្រាតិភោគ - **ការអនុវត្តដោយបង្ខំចំពោះសិទ្ធិទាមទារដែលគ្មានគោលបំណងឱ្យសងជាប្រាក់** ត្រូវធ្វើតាម វិធីដែលអាជ្ញាសាលានៃសាលាដំបូងដែលមានសមត្ថកិច្ចលើកន្លែងដែលវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុ ស្ថិតនៅ។ **(មាត្រា ៥២៤-៥២៩)**	
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី៩. ការបិទបញ្ជីរឿងក្តី (ឬការតម្កល់ឯកសារ និងការរៀបចំឯកសារបញ្ជូនទៅឧទ្ធរណ៍)

ប្រភេទរឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដា	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពល រដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការ មានដំណើរការប្រកបដោយ តម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ -មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ -គូវិវាទមានតំណាងដែលមានប្រសិទ្ធភាព -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយសមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	-តុលាការត្រូវរៀបចំយ៉ាងណាអោយមានការចេញសេចក្តីសំរេចឱ្យឆាប់រហ័សនិងការបិទសំណុំរឿងដោយត្រឹម ត្រូវ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៩៨, ៣៧៦, ៣៨១ និងមាត្រា ៣៨២ , ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ២៦៤ , គន្ថីទី ៣ ជំពូកទី ១ (បទបញ្ញត្តិទូទៅ) និងជំពូកទី ២ (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) , មាត្រា ៣៧៦, ៣៨១, ៣៨២ និងមាត្រា ៣៨៦) -ចៅក្រមបំពេញភារកិច្ចតុលាការ និងរដ្ឋបាល ។ ចៅក្រម ត្រូវត្រួតពិនិត្យ និង ណែនាំ ការងាររបស់បុគ្គលិកតុលាការ ឬបុគ្គលិកអយ្យការ ដោយវិរិយភាព (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា មាត្រា ៣២) -តុលាការមានប្រព័ន្ធ និងការរៀបចំ ដើម្បីធានានូវការប្រើប្រាស់ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា (ក្រមសីលធម៌ ចៅក្រម និងព្រះរាជ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា៨ -មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។

			អាជ្ញា មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣៣) **ច្បាប់បណ្ណសារដ្ឋានជាតិ** -ការប្រើប្រាស់ដោយសេរីនូវបណ្ណសារដ្ឋាន សាធារណៈដទៃ ទៀតបន្ទាប់ ពីរយៈពេល២០ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃប្រគល់ឯកសារឬសំនុំឯកសារពេញ លេញ រឺក្នុងករណីពិសេសណាមួយ គិតគិតក្នុង កំឡុងពេលកំនត់ណាមួយ (មាត្រា ១៤)	(កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និង ការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជ អាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវា សមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយ ឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែល ច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការ ត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម (២០០២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមាន សមត្ថភាព និងវិរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី ៩: ត្រូវបានគេ យកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមសីលធមិ របស់ចៅ ក្រមនិងព្រះរាជាអាជ្ញា** ចៅក្រមត្រូវប្រកាន់នូវឥរិយាបថមិនលំអៀងទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការដើម្បីការពារ ថែរក្សា និង បង្កើន	តុលាការត្រូវជំរុញអោយមានការប្រើប្រាស់អោយបាន ស្មើភាពគ្នា នៅក្នុងតុលាការ និង ដំណើរការក្តី ។ (កតិកាសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងចំពោះ ស្ត្រី

			សេចក្តីទុក ចិត្តពី សាធារណជន និង អ្នកមានវិជ្ជាជីវៈ។ (មាត្រា ៧)	មាត្រា ១៥)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមសីលធម៌របស់ ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមជាឧបករណ៍សំរាប់បង្កើនការយល់ដឹងដល់សាធារណជន នូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ និង ការវិវត្តន៍ ផ្នែកច្បាប់ (មាត្រា ១៥) ចៅក្រមអាចចូលរួមក្នុងការអប់រំផ្នែកច្បាប់ ដល់សាធារណជន និង អ្នកមានវិជ្ជាជីវៈ (មាត្រា ១៦)	តុលាការត្រូវធានាអោយបានថា សាធារណជនទូទៅយល់ដឹងពីសកម្មភាពនៅក្នុងតុលាការ ហើយជាទូទៅអាចចូលទៅ ក្នុងសវនាការបាន។ ឧ : មានបន្ទប់សវនាការ និង បន្ទប់សំរាប់ ទស្សនិកជន និង ការបោះពុម្ពបញ្ជីជំនុំជំរះរឿងក្តី (កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ១៤) តុលាការត្រូវផ្តល់ពត៌មានដល់សារណជនដើម្បីធានាបាននូវការ ពិនិត្យពិច័យយ៉ាងល្អិតល្អន់របស់តុលាការ ជាមួយនឹងទស្សនៈការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជំរះក្តីដោយ យុត្តិធម៌។ ឧ : ដោយធ្វើអោយមានការប្រើប្រាស់បាននូវការសេចក្តីសំរេចរបស់ចៅក្រម មួយផ្នែកដល់សាធារណជន (កតិកាសញ្ញាអន្តរ ជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ១៤)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា (មាត្រា ៣៨១)** - ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដែលមានប្រសិទ្ធិភាព និងយុត្តិធម៌ព្រមទាំងសវនាការ ជាសាធារណៈ។ (មាត្រា៨ - មាត្រា១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ**

			- ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ -រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម **រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួល ខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី (មាត្រា ៣៨២)** - ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវតែធ្វើក្នុងរយៈពេល ១ ខែ -កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្តើមគិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម -កាលណាសាលក្រមនោះជាសាលក្រមចាត់ទុកថាចំពោះមុខ រយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្តើមគិតពី ពេលទទួលដំណឹងសាលក្រម ទោះបីការអោយ ដំណឹង នេះធ្វើតាមវិធីណាក៏ដោយ ។ **បណ្តឹងសើរើក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ (មាត្រា ៤៤៣-៤៥៥)** -បណ្តឹងសើរើអាចត្រូវធ្វើបានក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ទោះបីតុលាការដែលបានសម្រេចនោះជាតុលាការណា ក៏ដោយ និងទោះបីទោសដែលបាន ប្រកាស នោះជាទោសអ្វីក៏ដោយ -សភាពេញអង្គនៃតុលាការកំពូលមានសមត្ថកិច្ចលើបណ្តឹងសើរើ ។	**(១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និងគ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និងបុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីតួនាទី របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (១៩៩០)** -ភាពមិនលំអៀងនៃការជ្រើសរើសព្រះរាជអាជ្ញា និងការបណ្តុះបណ្តាលព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបំពេញតួនាទីដោយវិជ្ជាជីវៈ និងផ្តល់សេវាសមហេតុសមផល ។ ស្ថាប័នអយ្យការត្រូវតែដាច់ដោយឡែកពីតុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលច្បាប់ផ្តល់អោយ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និងស្ថាប័នអយ្យការត្រូវបំពេញតួនាទីដោយត្រឹមត្រូវ និងការពារការគោរព

				សិទ្ធិមនុស្ស យកចិត្តទុកដាក់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្ត ដោយមន្ត្រីសាធារណៈ និងបដិសេធនូវរាល់ភស្តុតាងដែលខុសច្បាប់ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា គួរតែខំប្រឹងសហការជាមួយនឹង ប៉ូលីស តុលាការ អ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់អ្នកការពារក្តីនិងភ្នាក់ងាររាជរដ្ឋាភិបាល ដទៃទៀត ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ដើម្បីធានាអោយបានយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធិភាពនៃការចោទប្រកាន (កថាខ័ណ្ឌទី ២-៣-៦-១០-១៦-២០)
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** **ការមើលសំណុំរឿង :** ភាគីនៃបណ្តឹងនិងតតិយជនដែលធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងអំពីការពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៍ក្នុងបណ្តឹង អាចទាមទារ ពិនិត្យមើលសំនុំរឿងបាន (មាត្រា ២៥៨) **ការមើលសំណុំរឿងនៃរឿងក្តីអនុវត្តដោយបង្ខំ :** ជនដែលធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងអំពីការពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៍ ចំពោះការអនុវត្តដោយ បង្ខំ អាចទាមទារមើលសំណុំរឿងបាន (មាត្រា ៣៧៨) **ការមើលសំណុំរឿងនៃការចាត់ចែងរក្សាការពារៈ**	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -ដំណោះស្រាយដោយប្រសិទភាព និង សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ (មាត្រា៨ មាត្រា ១០) **កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (១៩៦៦)** -មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ ដោយស្មើភាពគ្នា និង គ្មានការរើសអើង ។ ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់យុវវ័យត្រូវបានការពារ ។ (មាត្រា ១៤-១) **គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ឆ្នាំ ១៩៨៥** -តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការទៅលើអង្គសេចក្តី និង

			ជនដែលបានធ្វើសេចក្តី បញ្ជាក់ដំបូងអំពីការ ពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៍ចំពោះនីតិវិធីទាក់ទងនឹងដីកាសម្រេចរក្សាការពារវិនីតិវិធីដែលតុលាការធ្វើឡើងចំពោះ ការអនុវត្តរក្សាការពារអាច ទាមទារមើលសំនុំរឿងរឺ ថតចម្លងសំណុំរឿង (មាត្រា ៥៣៨)	បុគ្គល ។ នីតិវិធីត្រូវតែដំណើរការដោយយុត្តិធម៌ ។ ចៅក្រមត្រូវមានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម ។ អាណត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវតែធានាដោយច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ។ (កឋាខ័ណ្ឌទី ៣-៦-៩-១១) **គោលការណ៍បឹងហ្គាឡូ ស្តីពីក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម (២00២)** -ការបំពេញមុខងារនៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ត្រូវតែមានសមត្ថភាព និងវីរិយភាព ។ (តម្លៃទី ៦)
		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី** **ការមើលសំណុំរឿងនៃរឿងក្តីអនុវត្តដោយបង្ខំ :** ជនដែលធ្វើសេចក្តី បញ្ជាក់ដំបូងអំពីការពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៍ ចំពោះការអនុវត្តដោយ បង្ខំ អាចទាមទារមើលសំណុំរឿងបាន (មាត្រា ៣៧៨)	**សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស (១៩៤៨)** -សវនាការដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ។ (មាត្រា ១០) **កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ (១៩៦៦)** -ភាពស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាននៅក្នុងភាសាដែលអាចធ្វើបាន ។ (មាត្រា ១៤-៣-ក)
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				

ដំណាក់កាលនៃដំណើររឿងក្តី

ដំណាក់កាលទី១០៖ ការជូនដំណឹងជាទូទៅអំពីតុលាការ និងការសហការ

ប្រភេទ រឿងក្តី	ទិសដៅ	ស្តង់ដារ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិជាតិ	គោលការណ៍/ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ចេញពីច្បាប់ និង បទបញ្ញត្តិអន្តរជាតិ
ទូទៅ	-តុលាការ ត្រូវតែជាកន្លែងដែលប្រជាពល រដ្ឋអាចប្រើប្រាស់បាន -តុលាការ មានដំណើរការប្រកបដោយ តម្លាភាព -ចៅក្រមសម្រេចសេចក្តី ដោយឯករាជ្យ -មន្ត្រីតុលាការ ត្រូវមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងមានការយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់ -គូវិវាទមានតំណាងដែលមានប្រសិទ្ធភាព -តុលាការមានដំណើរការប្រកបដោយ សមត្ថភាព និងប្រសិទ្ធិភាព	**ស្តង់ដាទី5 :** តុលាការមាន សមត្ថកិច្ច	**ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវដោះស្រាយរឿងក្តីឱ្យឆាប់រហ័ស និង មាន ប្រសិទ្ធិភាព(មាត្រា ២៩) - ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀននូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញាដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២) -ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រមមានអាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បី បំពេញភារកិច្ចអោយបានល្អ (មាត្រា ៣១)	រចនាសម្ព័នរបស់តុលាការត្រូវតែធ្វើអោយមានភាពសុទិដ្ឋិនិយម ដើម្បីធានាអោយបាននូវប្រសិទ្ធិភាព ក្នុងការដោះស្រាយរឿងក្តី (សេចក្តីប្រកាសជា សកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស មាត្រា ១០ និង កតិកាសញ្ញាអន្តរ ជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ១៤ និង ស្តង់ដាវិន័យ អតិបរមា របស់អង្គការសហប្រជាជាតិសំរាប់ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់ប្រពន្ឋ័យុត្តិធមិអនិតិជន (វិន័យទីក្រុងប៉េកាំង) កថាខណ្ឌ ២០) សិទ្ធិទទួលបាននូវដំណោះស្រាយដោយប្រសិទ្ធិភាព (កតិកាសញ្ញាអន្តរ ជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ២-៣)
		ស្តង់ដាទី 8: ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ដោយស្មើ ភាព	**ក្រមសីលធមិ របស់ចៅ ក្រមនិងព្រះរាជាអាជ្ញា** ចៅក្រមត្រូវប្រកាន់នូវឥរិយាបថមិនលំអៀងទាំងក្នុង និង ក្រៅតុលាការដើម្បីការពារ ថែរក្សា និង បង្កើនសេចក្តីទុក ចិត្តពី សាធារណជន និង អ្នកមានវិជ្ជាជីវៈ ។ (មាត្រា ៧)	តុលាការត្រូវជំរុញអោយមានការប្រើប្រាស់អោយបានស្មើភាពគ្នា នៅក្នុងតុលាការ និង ដំណើរការក្តី ។ (កតិកាសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងចំពោះ ស្ត្រី មាត្រា ១៥)

		ស្តង់ដាទី11: តុលាការត្រូវធានាដល់សាធារណជននូវតម្លាភាពនិងការអាចប្រើ ប្រាស់បាន	**ក្រមសីលធម៌របស់ ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញា** ចៅក្រមជាឧបករណ៍សំរាប់បង្កើនការយល់ដឹងដល់សាធារណជន នូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ និង ការវិវត្តន៍ ផ្នែកច្បាប់ (មាត្រា ១៥) ចៅក្រមអាចចូលរួមក្នុងការអប់រំផ្នែកច្បាប់ ដល់សាធារណជន និង អ្នកមានវិជ្ជាជីវៈ (មាត្រា ១៦)	តុលាការត្រូវធានាអោយបានថា សាធារណជនទូទៅ យល់ដឹងពីសកម្មភាពនៅក្នុងតុលាការ ហើយជា ទូទៅ អាចចូលទៅ ក្នុងសវនាការបាន ។ ឧ : មាន បន្ទប់សវនាការ និង បន្ទប់សំរាប់ ទស្សនិកជន និង ការបោះពុម្ពបញ្ជីជំនុំជំរះរឿងក្តី (កតិកាសញ្ញា អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ១៤) តុលាការត្រូវផ្តល់ពត៌មានដល់សារណជនដើម្បីធានាបាននូវការ ពិនិត្យពិច័យយ៉ាងល្អិតល្អន់របស់តុលាការជាមួយនឹងទស្សនះ ការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជំរះ ក្តីដោយយុត្តិធម៌ ។ ឧ : ដោយធ្វើអោយមានការ ប្រើ ប្រាស់បាននូវការ សេចក្តីសំរេចរបស់ចៅក្រម មួយផ្នែកដល់សាធារណជន (កតិកាសញ្ញាអន្តរ ជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិសយោបាយ មាត្រា ១៤)
ព្រហ្មទណ្ឌ		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមសីលធម៌របស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀននូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញា ដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២) -ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រម មានអាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បីបំពេញ	**សេចក្តីណែនាំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា** ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងសហការ ជាមួយ នឹង ប៉ូលីស តុលាការ អ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ អ្នក ការពារក្តី និង ភ្នាក់ងាររាជរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀត ស្ថាប័ន ពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ដើម្បីធានាអោយបាន យុត្តិធម៌ និង ប្រសិទ្ធិភាព នៃការចោទប្រកាន់ (កថាខណ្ឌ ២០)

			ភារកិច្ចអោយបានល្អ (មាត្រា ៣១)	
រដ្ឋប្បវេណី		**ស្តង់ដាទី 5 :** តុលាការមានសមត្ថកិច្ច	**ក្រមសីលធមិរបស់ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញា** - ចៅក្រមត្រូវបំពេញការងារតុលាការ និង ការងាររដ្ឋបាល ។ ចៅក្រមត្រូវតែគ្រប់គ្រង និងបង្ហាត់បង្រៀននូវការងារ របស់ បុគ្គលិកតុលាការ និង ព្រះរាអាជ្ញាដោយវិរយភាព (មាត្រា ៣២) -ភារកិច្ចតុលាការនិងអយ្យការរបស់ចៅក្រមមានអាទិភាព ជាង ការងារនានាទាំងអស់ ។ ចៅក្រមគួរមានពេល វេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចអោយបានល្អ (មាត្រា ៣១)	
រដ្ឋបាល				
ពាណិជ្ជកម្ម				
សង្គម				